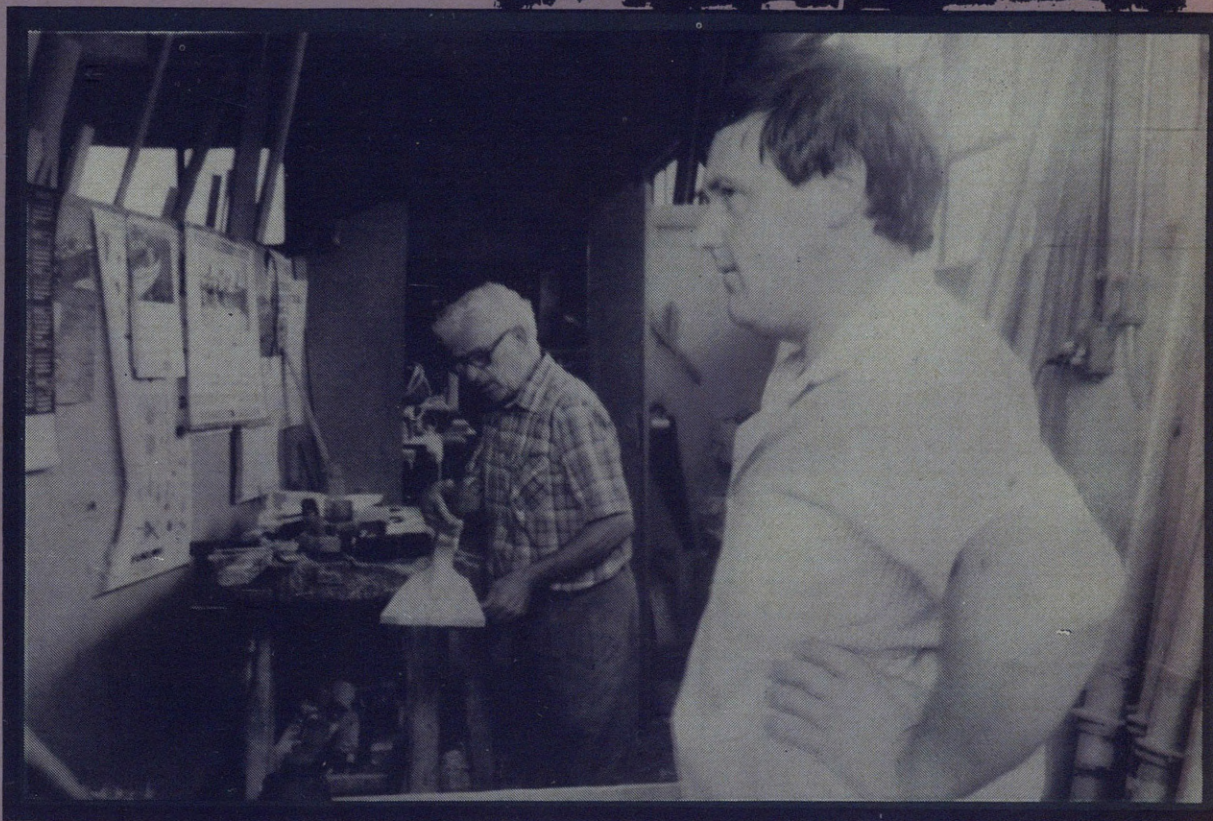

ARGIA

Iraila 18 - XLVI garren urtea 985 zenbakia 90 pezta

**OLIDEN AITA-SEMEAK
AZKEN ARRAUNGILEAK**

**NORK
AUTODETERMINATU
EUSKAL HERRI**

**138
BULEGO**

**500.000
BEZERO**

**75.000
MILIOI**

**AURREZKIA, BAKARRIK
21urtetan**

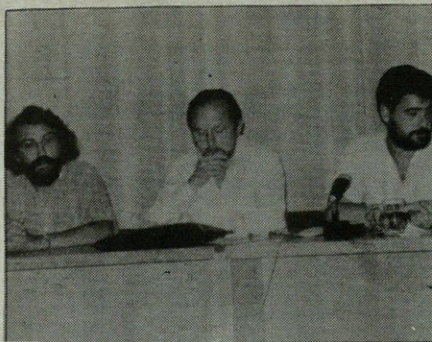
Eskerrikasko!

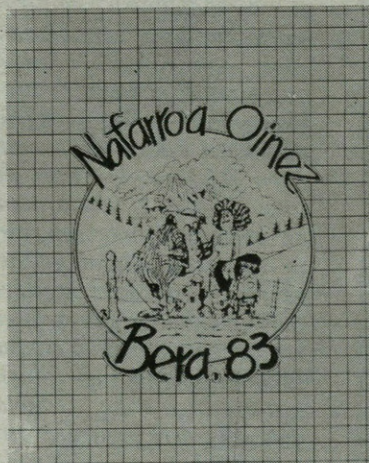
GAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

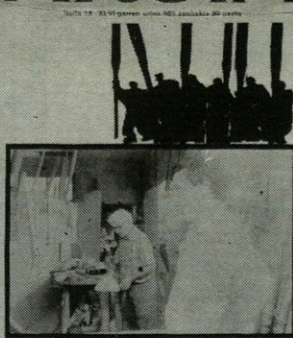

Irailaren 6-an mahai inguru inter-
resgarri bat egin zen Donostian, au-
todeterminazioaren inguruan. Iñaki
Zubiondok kontatzen dizu Gurutz
Jauregi, Beltza, Jose Ramon Rekal-
de eta Jordi Solé Turák han botata-
ko hainbat. 6. orrialdetik aurrera.

15. orrialdean asteburu honetan
euskal kulturak ospatzen duen
ekintza garrantzizkoenaren berri
ematen da: Beran ibiliko den «Na-
farroa Oinez 1983». Arduradun na-
fartarrek kontatuko dizkigute horko
nondik norakoak.

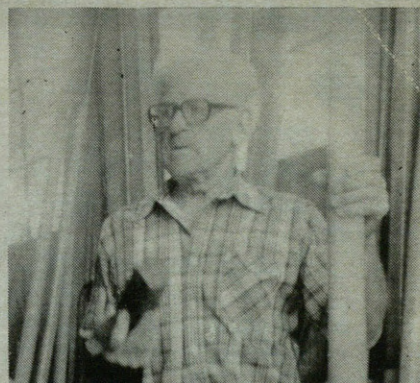
ARGIA

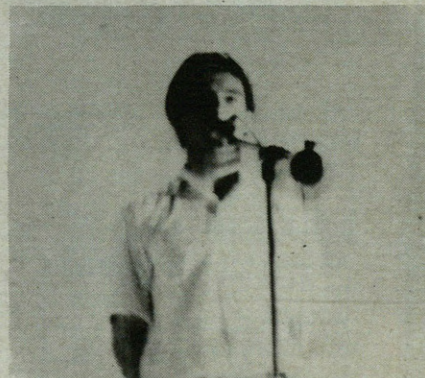
OLIDEN AITA-SEMEAK
AZKEN ARRAUNGILEAK

NORK
AUTODETERMINATUKO
PUSKA I. ZUBIENDO

1. Non zer
2. Aste Giroa
4. Nork autodeterminatuko du
Euskadi? I. Zubiondo.
10. Herriko Plaza.
12. Euskadiko Artzai Zakur Txa-
pelketa.
15. Nafarroa-Oinez. Bera-83. Jo.
18. Bat, bi, hiru... L.M. Bandres.
20. Mariano Oliden eta bere se-
mea: Azken Arraungileak. I.
Uria, Arlantz.
24. UEU, udako beroak ondoren-
go balantzea.
27. Bertsolari gazteen Lizardi Sa-
ria Zarautzen. Zaldubi.
30. Makina berriak ARGIA.
32. Literatura: Martin Hiribarren
idazlea. K. Barrentsoro.
34. Eskulturgintza Plazara Gastei-
zen. X. Etxaniz.
36. GUK kantari taldearekin min-
tzo.
38. Jo...Adarra
39. Bertsoak.
40. Azkenekoa: Uholdeak eta
Euskarari dirua kendu. P. Zu-
biria.

Bi arraungile geratzen dira
Orion, Mariano Oliden eta bere se-
mea. Arraunak, estropadak, esku-
langintzak... badute mila kontaki-
zun, arratsalde lasaiak betetzeko
modukoak. I. Uria eta Arlantz izan
dira Orion Olidentarren taile-
rrean. 20.ean.

Kulturaren alorrean, besteren
artean, uda honetako UEUren ba-
lantze bat egiten digute Bilbotik,
denboraren joanak ematen duen la-
saitasunaz. Eta Zaldubik Zarautzen
hospatu berri den Bertsolari Gazte-
en Lizardi Saria nola pasatu zen
kronikatxo bat egiten dizu 27.etik
aurrera.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia kooperatiba.

Donostiako Erredazioa: Josu Landa,
Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iña-
ki Uria, Xalbardin, Jon, Joseba Alva-
rez.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Bilbon: ANAITASUNA taldea.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mi-
kel Hiribarren, Allande Sokarros.

Iruñean: Pello Lizarralde.

Kolaboratzaileak: Martxel Aizpurua,
Enrike Amonarriz (Jo... Adarra), Mi-
kel Antza, Joxe Azurmendi, Balere
Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Iñaki
Kamino (Aste Giroa), Emilio Lopez
Adan «Beltza», Alfontso Martinez,
Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko
Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo
San Julian, Andoni Sarriegi «Muru-
mendi», Joseba Sarrionandia, Pablo
Sastre, Joxean Gezalaga «Zaldubi».

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Or-
mazabal, Luis Otaegi.

Administrazioa: Joxe Mari Ostolaza.

D. L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA

Virgen del Carmen, Z/G
Ramonenea, behea
DONOSTIA-12

Telefona: (943) 28 33 99.

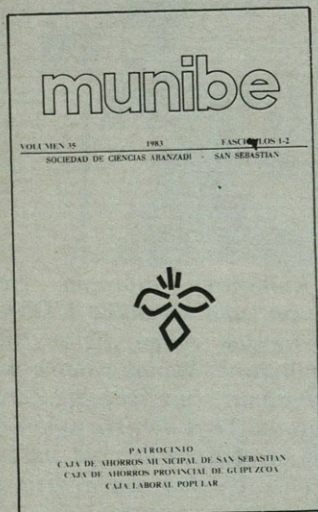
Inprimategia: GRAFICAS SEMI.
Plaza Lasala, 3. Donostia.

Hego Euskal Herria	
Estatu Espainola	3.000 pta.
Ipar Euskal Herria	
Beste atzerriak	4.200 pta.
Airez	6.480 pta.
Ale bakarra	90 pta.

ASTE GIROA

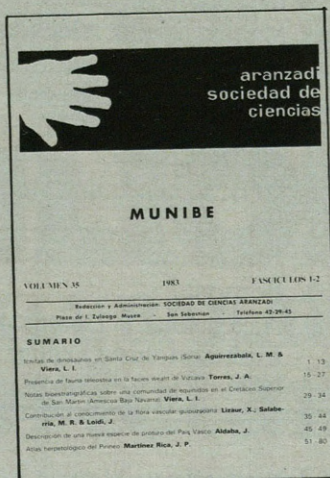
ARANTZADI. MUNIBE
35. zenbakia. 1983. 1 eta 2
aleak.

13 gaikin dator gure bu-
legoetara iritsitako Muni-
be-ren azken alea. Lekurik
ez dugunez, ez ditugu lanen
egileen izenak aipatuko,
zenbait lanetan egile bat
baino gehiago izaten baita,

eta oso luze joko luke, ho-
na beraz lanak: —Sorian
dinosaurioen arrasto eta fos-
ilak aurkitu dituztela—. Bizkaiko facies wealdean
abeldi teleostea agertu de-
la. —Nafarroako Amezko-
an, San Martinen ekinidoen
hobi bat azaldu dela. — Gi-

puzkoan 77 landare basku-
lar agertu direla. —Euska-
lerrian proturo espezie be-
rri bat deskribatzen da.
—Pirineoko atlas herpeto-
logikoa. —Ipar mendebal-
dean berria den Vipera seo-
anei cantabrica. —Euskal
Herrirako urlurtar eta na-
rrastien aipamenak. —Eus-
kal Herri atlantikoko he-
gaztiak neguz nola egoki-
tzen diren eta non. —Gau-
za bera baina mendiko ba-
soetan zein tokitan koka-
tzen diren esanez. —Gi-
puzkoan, Laurgainen arvi-
cola Sapidus lehenen aldiz
harrapatu dela. —Neomys
Kaup 1771 generoak Eus-
kal Herrian duen biometria
eta sistematika.

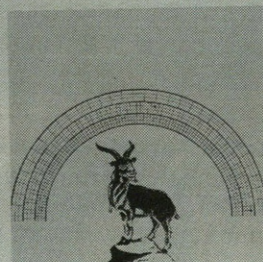

U.E.U.ko FISIKA SAILA.
AKERRAREN FISIKA.
Elkar-AEK 250 pta. 131
orrialde.

Euskal alfabetatzerako
textu atsegin eta bitxiak
prestatzen saiatu dira AEK
koak oraingo honetan, eta
horretarako ezagutzen du-
zuen sail hau kaleratu dute.
Gaur fisikaz arduratzen
den liburuxka hau dakar-

akerraren fisika

U.E.U.ko Fisika Saila

gu, bere helburu, egitura,
itxura eta beste zertzeladak
zuei ematearren. Fisika
abiapuntutzat hartuz alfa-
betatzerako baliagarri gerta
daitekeen eskuliburua nahi
zuen AEK-k, eta hori da
iritsi duena. Noski arazoa
ez da hemen bukatzen, lor-
tu nahi zena zenbait gertae-
ra fisiko euskaraz argitzea
bait zen, baina entreteniga-
rri antzean, formula eta ha-
lako astazakileriei tokirik
bat ere laga gabe. Honeta-
rako akelarre inguruko giro
bat irudikatzen digute egile-
ek Merlin, Mari, Lar eta
beste hainbeste azti, iratxo,
sorgin eta zientzilarirekin.
Gure eguneroko bizitzan
gertatu eta harritzen gaituz-
ten jazoerak lantzen dira
bereziki, erantzun soil eta
ulergarri bat emanaz. Ez

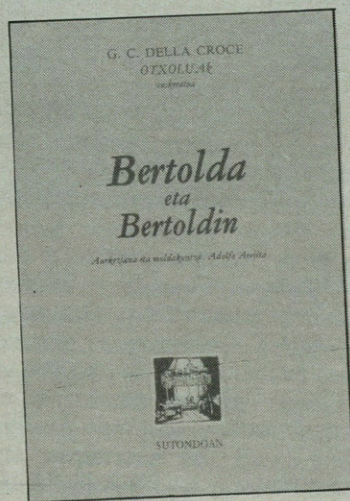

da, eta hau ere esan egin behar, fisikazko edozein liburu, ipuin antzean egituratzen baitira ikasgaiak eta erakusten dena egunero gure betaurrean azaltzen zaigu: gomazko oinetakoak jantzirik argiindarrak ez gaituela erretzen, ostarkua nola sortzen den, zikloiak noiz sortzen diren, zergatik pasatzen den denbora, lurra higi ote dezakegun, erakarpin-indarra eta beste mila katramila. Alfabetatze baten bidez jakingarriak diren beste gauza asko ere ikas daitezkeela ausarki azaltzen digun liburuxka duzue.

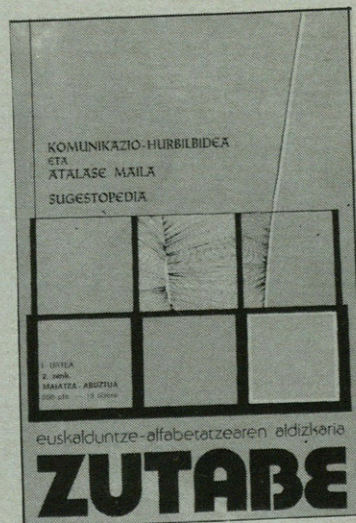
**G. C. DELLA CROCE.
OTXOLUAK EUSKERA-
TUA. BERTOLDA ETA
BERTOLDIN. Sutondoan
sorta 4.a**

Bizkaierak eman dituen idazle nabarmenenak zabaldu eta ezagutarazi nahi dizkigu Bilbo aldean dagoen Labairu ikastegiak. Oraingo honetan italiar batek 1620. urtean idatzitako nobelak Bernardo Otxolua Garro-ren aldetik izandako euskaraketa kaleratu dute Bilbo alde horretakoek. Liburuak bi nobela dakartzatza, bata bestearen jarraipen, eta motz xamarrek gertatzen dira. Hemen Bertolda deitutakoari buruz arituko naiz. Gaia, nobela zaharra denez, zahartuegia iruditu lekiokie norbaiti, eta agian hala izango da, baina gauza bat argi geratzen da, ez dela alegia aspergarria, humorea nagusi baita, adarjotzeak, isekak, esaera gatz-ozpinduak, inoren konturako barreak eta horrelako asko. Errege eta jauretxe girotan egosten da irakurgaia, giza-balio uni-

bertsalak haizeatzea hain egokia zen garai haietakoak dugu nobela, elkarriketatant ugari, euskal esaera zaharrez gainezka, Eta hain zuzen ere honetara gatoz, itzulpena baita garrantzia handia hartzen duena. Otxoluak itzulpenean erabilitako euskara ez da, alajaina, astoaren atzeko haizea. Bizkaieraz idatzia, bizkaiera klasiko edo batua

esango nuke nik gutxi gora behera, garbizaletasunaren agiriak bertan agiri direla asko baitira asmatutako hitzak, eta baten bat Otxoluak berak asmatua eta eratu da. Mekaniko trebea Otxolua horretan. Bestalde ere Euskal Herriko tokiren batean Azkuek jasotako hitz euskaldun erdi galdua nahiago du herriarengan erroiturik dagoena baino. Bestalde darabilen euskara aberatsa da, dotorea, eredu bat egia esateko, joskera garbia, egitura dotoreak, bizkaiera zahararren aztarnaren bat. Gehiago esaten jarraitzea aspergarri eta gizegarri gerta liteke, baina euskara aberatsa nahi duenak Otxolua irakurri behar duela uste dut, oso landua baitago bere liburua hizkuntzaren aldetik.

**ZUTABE. 2, zenbakia.
Maiatza Abuztua. 350 pta,
19 libera. Eusko Jaurlaritza.**

Berriz ere kalean euskalduntze-alfabetatze aldizkari espezializatu eta trebatu hau. Komunikazio-hurbilbidea eta atalase maila dira lehenen gaiak. Sugestopedia ere irakur daiteke estalkian. Komunikazio joerak hizkuntz-irakaskintzan nola sortzen diren, eta teoriatik praktikan dagoen bidea dira aurrenik. Atalasea dela eta, sarrera antzeko bat eta gero hizkuntz formak, ekintzak, funtzioak, trebetasun maila, gaiak buruzko nozioak eta gaietako portaera zehaztasunak datoz. Hizkuntz-irakaskintzan izandako esperientzia baten berri ere badugu. Hainbat lagunek beren itzulpenak eta lankidetzak eskaintzen dizkigute hizkuntzaren irakaskintzarekin loturik dauden gaiak eta lanak landu eta argituz. Liburu eta aldizkariaren bibliografia ere interesgarria duzue. gaur egungo jakintsu ausartenen argitarapean aitatzen baitira. Baina esan bezala, gai espezializatuak, azken joerekin batera lotzen direnak.

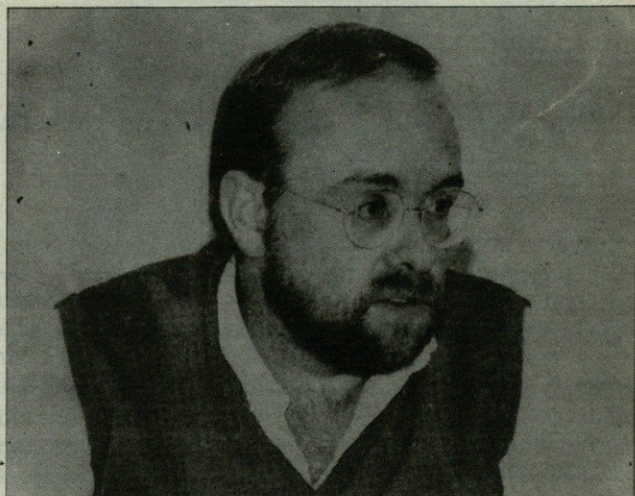
Debate mamitsu bat

NORK AUTODETERMINATUKO DU EUSKADI?

Irail honen 6-an autodeterminazioaren prolemtikaren inguruan mahai inguru bat iragarri zen Donostiako Udako Ikastaroen barnean. Eta ez gara entzutera joanaz damutuko. Komunikabideek emandako laburpenen arauera ez da zabaldu han eztabaidatu, hobeki, argitu ziren jarrerren garrantzia. Zer esanik bazuten ponenteek. Gurutz Jauregi batetik, EHAS eta HASikoa izana, EKIA taldearekin irtena eta gure erreferentziak okerrak ez badira EEkoa edo inguruan dabilena behinik behin; Zuzenbide fakultateko dekanok. Emilio Lopez Adan «Beltza», ezker abertzalearen munduan ezaguna eta ARGIAko irakurleari presentatu beharrik ez daukaguna. Jose Ramón Rekalde, PCEkoa edo oso hurbilekoa behinik behin, eta abokatu ospetsua.

Aurretik Jordi Solé Tura parlamentari katalana, PSUC-ekoa, zen bi hitzaldi ematekoa eta azalduko zenaren susmorik bazen. Azkenean Jordik mahai inguruari emandako «ikuttua» historia-ra pasako da.

INDEPENDENTZIAK ZENTZURIK EZ

Gurutz Jauregiren hitzaldia hor zentra litekeela uste dut, autodeterminazioaren gaurkotzearen haritik. Autodeterminazioa gizatalde batek bere etorkizuna erabakitzeke duen eskubidea da; eskubide hori teoriar irtenbide ezberdinetan zehaztu daitekeelarik, baina gehienetan historiak autodeterminazioaren eta independentziaren eskabideak loturik erakutsi dizkigu. Oinarrian, organizazio posible bakartzat beti nazio-estatua kontsideratu izan delako.

Guretzat prolemtika honek bi aspektu eskaintzen ditu: ea Euskal Herriak autodeterminatzeko eskubiderik baduen batetik eta bigarrenik hori ordu honetan nola zehaztu.

Lehenengoak ez du zalantzarik; bere eboluzio eta guzti, euskal gizarte aski berezia dago albokoengandik. Eskubide osoa dugu beraz. «Eta Espainiako Konstituzioak onartu izan balu, gure eskubidea onartzeaz gain beretzat ere demokratikotasun garantia izanen zuen», Gurutzen hitzetan.

NAZIO ESTATUA KRISIAN DAGO

Bigarren arazoak, autodeterminazioari gaur egun zein forma eman erabakitzeak sortzen ditu buruhausteak. Nazio-estatuen sorrera garai bati lotua dago eta gu ez gaude ez XIX. mendean eta ezta 3. munduan ere. «Historiako haizeen kontra ezin da bogatu», zioen Gurutz Jauregik, eta gure eskubidea bere markoan kokatu behar dugula.

Gu mundu desarroilatu batean gaude, eta hor nazio estatuak krisian daude, ekonomiak bezala kulturak eta giza fenomenoek beren marko txikiak gainditzen dituztelako. Eta bi prozesok lotzen dituzte. Batetik, harreman ekonomikoak mundu mailara zabaldu direnean, horiei (eta beste harreman guztiei) erantzuteko egitura supranazionalak sortu dira, eta suspertzen ari. Baina bestetik, eta klasikoek uste zutenaren kontra, estatutik gabeko nazioek beren eskubideak aldarrikatzen dituzte.

Izaki supranazional horiek txikien interesak ahazten badituzte nazionalismoak gogorragotu egingo dira. Aldiz, erakunde supranazionalak eta

txikien interesak konpatible egitea posible da Gurutzen ustez, eta mese-degarria.

GURE ETORKIZUNA EUROPAN

Hori da Gurutz Jauregik ateratzen zuen konklusioa; eta euskal nazio erreibindikapena modernizatu egin behar dela, gizarte postindustrialaren baldintzetara egokituz. Gizarte modernoetako estatuak munstro batzuk bihurtzen ari dira, barru aldera autoritario, kanpora inperialista. Izaki txikiago hauei agintea ematea ondorio onuragarriak ekarriko lituzke, erabaki haundien kontrola herri-tarren eskurago ipiniz.

Gurutz Jauregiren hitzaldiaren adierazgarri honako bukaerako puska hau izan daiteke: «Oraintxe bertan hainbeste kezkatzen gaituzten arazo haundiek, harma nuklearren ugaritzeak, desberdintasun sozioekonomikoak, desarroilismo zoroak, zapalketa inperialistak, antidorik onena demokrazia dute, demokrazia pleno bat, partizipatiboa, herritarrek benetan erabakiko eta kontrolatu duteneko. Herriek autodeterminatzeko duten eskubidea, aginte ekonomiko eta politikoa gisa sendotzea, amets demokratikoa egia bihurtzeko garantiarik onena izan daitezke. Egin ezin daitekeena zera da: autodeterminatzeko eskubidea bezalako errealitate bizi bat kadukatuak (beste garaietakoak zirelako) dauden formula instituzionaletara erreduzitzea».

«Nazio-estatuak ritual bat betetzea besterik ba al dira, ONUn legitimitatea edukitzeko formalitate bat betetzea baizik?»
(Gurutz Jauregi).

FIDAKAITZAK ARRAZOI

Euskaraz aritu zen Beltza (itzultzaile simultaneoei behingoz senti-dua eman dio norbaitek herri hone-tan) eta erabat beste bide batetik jo zuen. Iraultza sozialistaren bidetik dabilten alderdiengan autodetermi-nazioaren kontzeptuak 1976tik 1979ra bitartean jasandako proze-suari lotu zitzaion.

1976an nazio eta langile mugimen-duak ongi loturik ziruditen, eta in-ternazionalismoa sendotzeko bi-dean. Frankismoaren bukaera espe-ro zen, Euskal Herria aintzindari bo-rroka horretan, Euskadi mailan pro-letargoak zuen protagonismoa argi eta garbi... Eta ostera planteatu zen autodeterminazioaren arazoa, lehen-bizikoz 1935ean PCE plazaratua eta ETA barnean hainbat eztabaidatu eta borrokak ere sortua (independ-entzia ala autodeterminazioa ezta-baida).

Alderdi abertzaleak aztertu zituen lehenbizi Beltzak, ETA historikoan nazionalismo-internazionalismo bi-nomioaren aurreko jarrerak sailka-tuz. Lau joera ikusten zituen. 1) Na-zionalista eta interklasista, espainol guztiak printzipioz etsai ditugulako aliantzak euskaldunon artean muga-tzen zituena. 2) Langile eta populis-ta, klase herrikoien fronteian lehen-tasuna langileei ematen ziena; teo-rian onartu arren praktikan interna-zionalismoari mesfidantzaz begira-tzen ziona. 3) Langile eta internazio-nalista, independentistak baina lan-gile alderdi bat eta espainolekiko in-ternazionalismoa bultzatu behar zi-rela uste zuena. 4) Estatu Espainole-ko langileen batasun beharra ikusten zutenak, sozialismotik autodetermi-naziora iritsiz.

ETA-Militarrak garai hartan zuen jarrera jakingarria da. Ezer gutxi egiten zuen Espainiako langileriak gure alde milien ustez, eta gure bo-rroka aldiz Estatuko egoeraren kata-lizadorea zen. Ezin gara fidatu alder-di espainolez, beren praktikagatik (berek ere ez zuten sinistuko ordue-

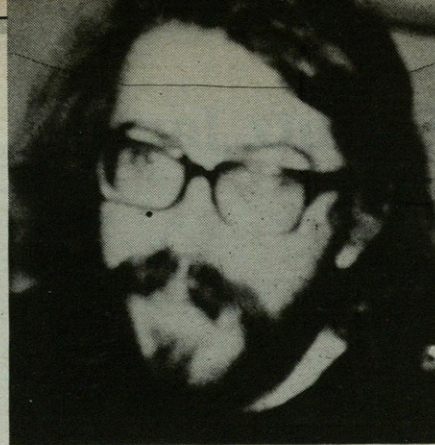
di geroago Sole Turak botako zuena inoiz inork botako zuenik). Eta aldiz, autodeterminazioaren eskubi-de abstraktoa baino gehiago autogo-bernua zela arazoa: zapalketaren arrastoak ezabatzeke.

EHAS ere bide beretsutik zihoan, beren ustez Espainiako ezkerre pit-tin bat aurreratzen ari bazen ere. Baina autogobernu maila bat lortzea zen arazoa, Herria autodeterminatu denez gero. Ideia hau, hala ere, za-bala zen abertzaleen artean. Alegia, Herria autodeterminatu dela, inde-pendentsia aukeratuz; autodetermi-nazio formaletan sartu baino lehen erreparazio historiko bat beharrez-koa dela; eta abertzaleon atxikimen-du internazionalista herriko borroka dela, ez espainolekiko konpromezu konkretuak.

OPTIMISTEK KALE EGIN DUTE

Ortzik zionean estatuko langileak ez euskaldunon etsaiak aliatuak bai-zik zirela, optimistegia zelako zioen Beltzaren ustez. Eta holako zerbait gertatu zitzaen EIARI eta itzal politi-koa zuten eta duten hainbat abertza-leri ere. 3. «Zutik» agerkarian Kon-stituzioaren aurreko eskairak holako bidetik zihoazen: nazioen autodeter-minatzeko eskubidea onart zedila, eta eskubide hori erabili artean ha-

«Politikoki nazionalismoaren fenomeno dago, klase borrokari irreduktible zaiona, nazionalismo ez-razionala, guregan bezala «haiengan» ere badagoena» (Beltza).

rramanak federalak izan zitezela.

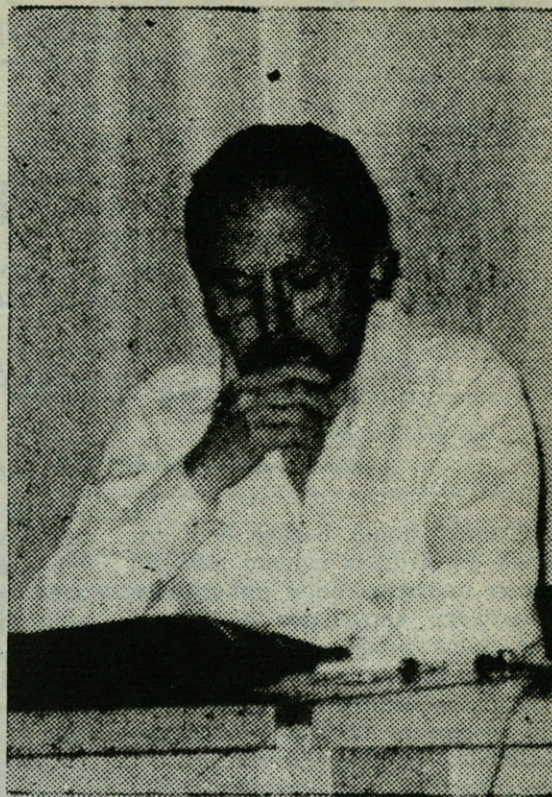
Bitartean, estatalista klasikoek, PSOEek eta PCEk, autodetermina-zioa eskubidetzat zeukaten sozialis-morako bidean, hizkera oso abertza-lea biltzen zuten. Eta PCEren ka-suan, autodeterminazioa noiz eta no-la erabili Estatutoak erabaki behar-ko zuela proposatzen zuen. Hala ere, praktikak ez zuten erakusten teoriaren aztarna haundirik. Teoriak praktikan jartzen saiatzea jatorriz abertzale eta zentzu euskaldun bat zituzten estatualistei egokitu zitzairen, LKI eta EMKri nagusiki, bakoitza bere bidetik; EMKk adibidez Euskal Herria autodeterminatu arte Madri-lekiko harremanak probisionaltzat joak izan zitezela esijitzen zuen. Bai-na ez ziren politikoki indartsuak.

Politikoki nazionalismoaren feno-menoa dago, klase borrokari irre-duktible zaiona, nazionalismo irra-zionala, guregan bezala «haiengan» (espainolengan) dagoena. Horrela, garai batean espainolak ez garenok sortzen genituen konfliktoak positi-botzat jotzen ziren; gaur aldiz, en-frentamentura heldu gara. PSOE eta PCE autodeterminazioa ukatzen di-gun Konstituzioaren partaide dira.

Beltzak aldaketaren garaia 1976ko Aberri Egunean ikusten du hasten eta 1978ko urriko Bakearen aldeko manifestaldian bukatzen. «Geroztik errepresioaren garaia da huts hu-tsik». Kakoa, joko honetan partaide direnen izakera nazionalen datza. «Haintzat Francorekin baino hobe-ki bagaude aurrera goaz. Abertza-leontzat, arazoa independentziarun-tz aurrera egitea da».

Bukatzeke, eta «apologian eroriz» berak zioen legez, berriro gogora erazi zuen betidanik KAS eta ETA egon direla eta daudela ofentsibatik defentsibara pasatzeko autodetermi-nazio eskubidea benetan ezagutzen bazen. Baina arazoa «haiengan» ze-goela, nahiz eta teoriiaz inguratuz, indar faktikoen presioagatik aldatu ziren haiengan.

IDEOLOGIAZ ETA KALKULOZ ESPAINOL

Rekaldek, jurista denez, eskubide hau bitan jorratzeari ekin zion. Lehenik, errealitate denean. Eta erreallitatean, estatuak autodeterminazio osoa ematen oso zaleak ez zirela zioen, koesio gutxikoak ez baziren (Noruega-Suezia), edo iraultza baten ondoren (Finlandia, Polonia) edota gerra galduaz (Hungria Austriagandik berezirik). Benetan estu aplikatzen dela deretxo internazionala, ia erabat deskolonizazio prozesuei loturik. Estatu espainolaren kasuan autodeterminazio baldintzatu bat ezagutzen zaigu, autonomiak, ez ordea erabatekoa.

Beste askotan ordea autodeterminazioa errealitate baino areago eskatera gisa agertzen da. Eta hori martxan jartzekotan, erabakia komunitate osoak hartu behar du, kolektibitate galtzaileak erabakia onartuko duelarik. Solé Turak argituko zigun Rekaldek ilun samar esana. Izan ere, honen hitzetan, gerta ohi da «ideia batzuk, nortasun zentzu eksklusiboago bat, balio kultural berezi batzuk egotea; euskaldunon kasuan **korronte autoktono** bat dago, komunitate osoarenak ez diren baina horrek badituen balio kultural batzuen jabe dena; hauek ordea ez dute markoa erabakitzeko besteek baino eskubide gehiago».

«Euskaldunon kasuan korronte autoktono bat dago, komunitate osoarenak ez diren baina berek badituzten balio kultural baten jabe direnak; hauek ordea ez dute markoa erabakitzeko besteek baino eskubide gehiago» (José Ramón Rekalde).

FUNTZIONALITATEAREN BILA

Korronte horrek, noski, bere eskubideak baditu: bere nortasuna gordetzea eta komunitate osoari bere aberastasuna aportatzea. Baina puntu honetan biabilitatea aztertu behar da.

Rekalderen aburuz, indar faktikoen erresistentzia gainditu behar da lehendabizi; eta horretarako biderik onena konstituzioaren indarra sendotzea da. Eta bestetik, estatu batek funtzionalitatea erakutsi behar du. Eta euskal estatu batek irtenbide bakarra multinazionalen peoi bezala leukake, estatu txikiak gustatzen hasi zaizkielako.

Autodeterminatzeko formula bezala, bestalde, erreferenduma ez zuen egoki jotzen: manipulagarria eta abar delakotz. Alderantziz, alderdiek zuzentzen dute prozesua, eta prozesu horretan euskal komunitateak erabaki du hauteskunde batzuk eta erreferendum batetan bere bidea Estatutua dela. Alderdiek aldatu beharko lukete hori aldatzeko, gero Konstituzioaren eta Estatuaren aldaketaren bidetik abiatu, Estatuarekin negoziatuz, eta azkenean erreferenduma egin. Hala ere bere aukera estatutozalea kalkulo ideologiko sakon baten ondorio zela azpimarratzen zuen Rekaldek.

ESPAINOLEK AUTODETERMINATUKO GAITUZTE

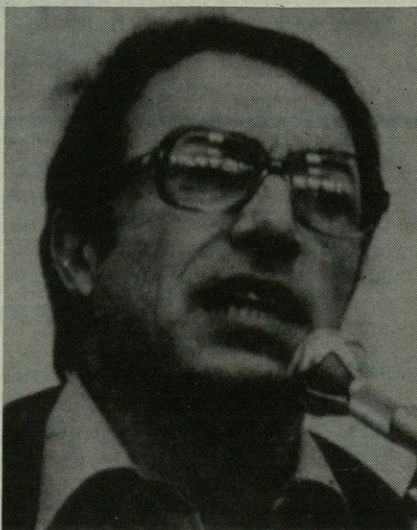
Honako honek bazuen bere eritziak eta kritikak egiteko grinarik; baina murriztea hobe irakurlearen aspertzeko kapazitatea banatzekotan. Baina zerbait esan gabe ezin bukatu. Lehenengoz, diskurtsoa ideologista eta juridizista izan zela; Marx eta Lenin-eta aipatzen ziren, baina ez dakit zertarako, gero analisi minimoki materialista egiteko garaian hitzezko eta argudio autojustifikatiboz montajeak egitekotan.

Irakurlea konturatuko da, oso eskematiko agertu badugu ere, Gurutz Jauregik egindako hitzaldia gehiago zela sinposium formalista horietako baterako paja bat aportazio baino, zerbait apuntatzen bazuen ere. Estatu-nazioak krisian daudela, asko USAn erabakitzen dela? Ongi. Baina Madrilen ez al da ezer erabakitzen? Berdin al da independente izan ala ez? Bere iraganaren berri gutxi izanik ere harritu egin ninduen ezker abertzaleko partaide batek holako argudioak erabiltzea. Non dago «Kimu Berri» taldeak garai hartan egindako Estatuto harrigarri hura? Aurreko egunean debaterik eza salatzen zuen egunkari batean. Nik bere emaitzari unibertsitario bilera usaina hartu nion. Agian, bideak hain garbiak eta batzuk hain itxiak daudelarik, debatitzeko gutxi dagoe-lako.

Beltzaren interbentzioa gustatu zitzaidan, eta ez dut uste afinitate ideologikoagatik soilik izango zenik. Indar erlazioak, emergentzia nazionala... ikuspegi abertzale garbi bakarra berak azaldu zuen nire eritzirako. Izan ere, jarrera politiko batzuen justifikazio tankera gehiegi hartu nien beste bi hitzaldiei arazoaren ikaragarritasunaren aurrean errelexio batzuk egin nahiarenak baino.

Hau nabariago izan zen Rekalde-

ren kasuan. Bere saioan bistaratu zen zenbait hari muturren atzetik zegoen zapi ikaragarria Solé Turak erakutsiko bait zigun. Inor ez zen lotsatu Rekaldek bi aldiz euskal estatua multinazionalen mendean pintatu zuenean (ikusten al duzue Garri-

Jordi Solé Tura

«Eta “el país” esaten dudanean Espainia osoaz ari naiz, bistan denez. Separazio bat bai bereizten denak eta bai separazioa jasaten duenak guztiek erabaki behar bait dute» (Jordi Solé Turá).

gues Walker, Rockefellerren mutila, KASen atzetik edo Banesto HB finantziatzen?) eta lau minutu geroxeago euskal estatua Solé Albania txiki gisa. Inork ez zion «español» deitu euskaldunoi «corriente autotona» deitu zigunean.

Solé Turarenak (Rekalde ere hortik zihoala ikusiz PCE osoarena izango dela bururatu zait) izenik ere ez du. Autodeterminazioa eskatzeko eskubidea Konstituzioak garrantzitzen dizu: bere 2. artikulua aldatzeko alderdi bat era dezakezu. Eta «País honen» gehiengoak zure eritziari botoa ematea lortzen duzunean... «Y cuando digo el País me refiero a toda España, evidentemente». Jendearen «Olé!» eta farreak. «Evidentemente. Una separación la decide el que se separa y el que sufre la separación, evidentemente».

Gogora erazi behar ote diogu inor ea Arjeliako kasuan frantsesek... Autodeterminazioaren zentzu aberrante hori nondik hartu ote duen? Alferrik da, burla hain da begi bista-koa. Beltzak ez zuen hitz bat gehiago esan: paperak bildu eta karpetan sartu harridura aurpegi harekin. Espainiako ezkerreko tamaina horretako aberraziotan baldin badabil, nora garramatzaten deskubritzea ez da lan zaila. Eta berritzaile Mitterrand Barne arazoetako ministro Arjelian parakaidistei eskuak libre uzten datorkigu burura.

Debate eta teorizazioa beharrezkoak ditugula? Ados, eta ARGIAko orriok gustora ikusiko lituzkete. Baina odol putzuaren erdian wysky bat eskuartearen eta horrela zertarako? Nola eman eskua gu kontzentrazio kanpotara bidaltzea gaizki ez dagoe-ladion energumenoari?

Iñaki ZUBIONDO

ARRANOPOLIA!!
ZERU SANTUKO ERBI
ADARTSUA! NOLAKO
ALDIZKARITXUA!

SINISTU
EZINEZKOA

ORRIAL-
DE PILO
BAT!!

ORAIN-
DIK EZ
AL ZARA EN-
TERATU??

PRIMERAKOA
HI!!

OINA-
RRIZKO
EUSKARAZ!

ZEREN
ZAIN
ZAUDE,
TXO

IZAN
ZAITEZ
HARPIDEDUN!

IZEN ABIZENAK

HELBIDEA

HERRIA

PROBINTZIA

ZEIN MAILA?: ZENBAT ORDU IKASI DUZU?

180 ordu (1. MAILA)

350 ordu (2. MAILA)

500 edo gehiago (3. MAILA)

ALE BATEN PREZIOA: 100 pza.

URTE OSOKO HARPIDETZA: 1.000 pza. (España)

1.500 pza. (Europa)

"AIZU!" Comandante Velarde 2/ BILBO

☐ JIRO POSTALA

☐ TXEKE BIDEZ

☐ BANKU BIDEZ

BANKUA/AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTUA/LIBRETA: ZENBAKIA

A NOMBRE DE -REN IZENEAN

IZENPEA/Firma

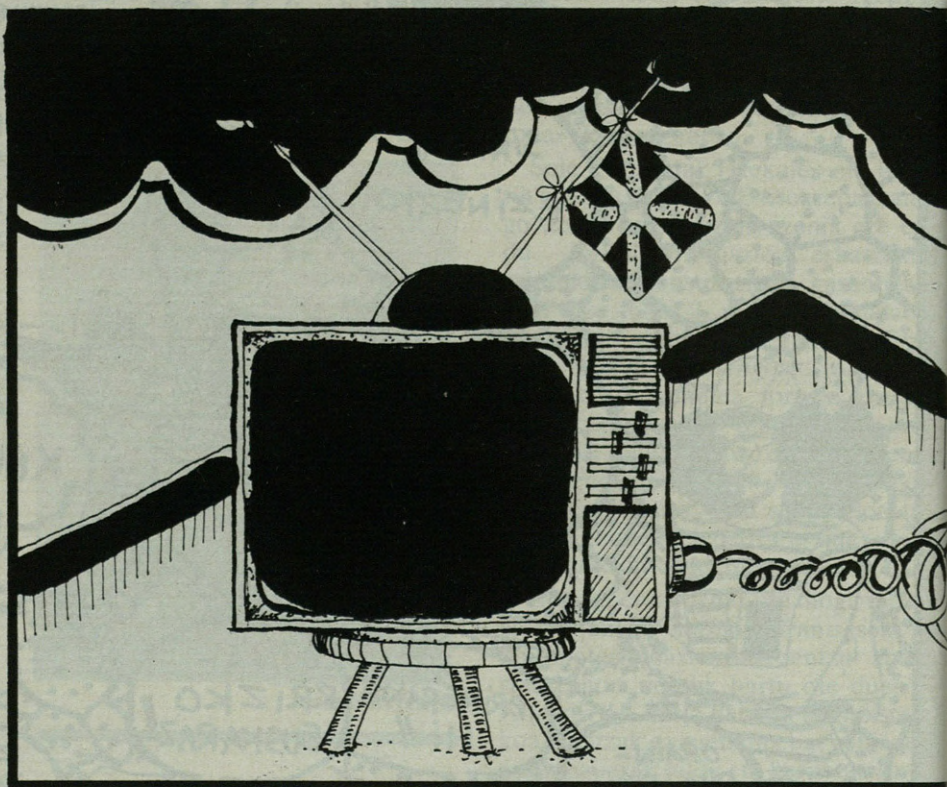
ETB-EU BAIN AMERIK

Eskuratutako azken Argian 982 zenbakian hain zuzen, Xabier Gartzia telebistaren gorabeherataz idatziriko artikulua, nire arreta biziki jo du. Eztabaida sakonean sartu nahi izan gabe (batez ere telebista oso guttitan ikusten dudalako), eta nolabait orain datorren leerroaldi testuala erantzuteko edo horren inguruan burutazio batzuk egitekotan nago. Hona hemen aipatutako atala: «Oraindik denbora asko ez dela, batek baino gehiagok, «Itsasoan oporrak» delako programa euskaraz grabatzen ari zela entzun eta barre maltzur bat egingo zukeen. Orain berriz, holakoa, guzti hori beharrezkoa dugula konturatzea, euskara salbatuko bada behintzat».

Aspaldiko eztabaida

Orain urte batzuk euskalzale berri ginenok eztabaida bizian izaten ginen, zein ote zen euskara berpizteko biderik egokiena asma ezinean. Era berean euskara zer zen eta zertarako eta antzeko galderak erantzuten saiatzen ginen. Gaur egun oker handirik egin gabe euskara karga ideologiko-kulturala erantziz hizkuntza bat dela esan genezake.

Hizkuntza mailan beste funtzio batzuren artean bat garrantzitsuena dela ukaezina bilakatzen zaigu: atal komunikatiboa betetzea. Biziki-deak, lagunak, arerioak... elkar kontaktaeraztea. Beraz, ezin genezake esan euskara hizkuntza mailan gauza aseptiko eta hotza denik. Bozemale eta hartzaileen artean dagoen muga zubia dagi. Gizakiok, gure izateagatik edo kondizioagatik hain konplexuak, subjektibo eta ideo-

logizatuak baldin bagara, gure artean darabilgun hizkera ere maila horretakoa izango da.

Inperialismo ideologikoa

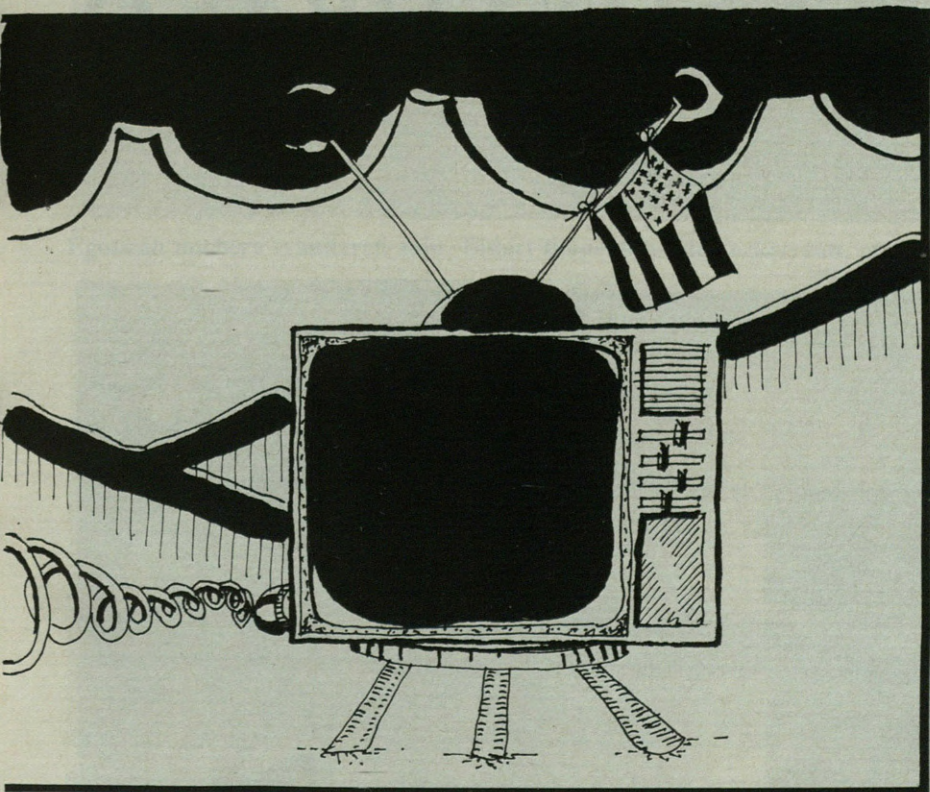
Gaur egun komunikazioaren alorra mundu mailan nola dagoen ikusirik, nork zuzentzen dituen berrien agentziarik handienak ezagutuz, eta irrati eta telebistako agentzia eta sateliteak noren esku dauden begiratu, erreza nabari daiteke informazioa ez dela ikusten edo gertatzen dena konstatzea eta kitto.

Nasser-en esaldi famatu hark

«emaidazue irrati eta boterera helduko naiz» ez daukagu urrun. Informazioa manipulatu denak azken batetan egi erdiak eta ixilune izugarriak uzten ditu. Tresna hauek bistan ditugu Euskal Herrian. Informazioak kontzientziak sortu ezin baditu ere, alda eta moldatzeko aukera bikaina izaten du.

Telebistako programazio horrek «Vacaciones en el mar» edo orain izen berriaz ornitua ere, nork eta norentzat eginga dagoen aipa behar. Egia esan nik lehenengoz ikusi nuen TVE-n denak ea jelo edo atzeratuak ote ginen ninduen. Antzinako eduki zatarrak: eskontza, flir-

SKARAZ, AN EZ ANIZATUA

teo, merkea, pilotu begikoak trasatlantiko liluragarriak lantegietako peoientzat...

Ausardia ere ez da ttikia izan ETB-ko arduradunengan hori euskaratzeko, azken azpiprodukto nazkagarria, gainera aurretik erderaz emandakoa. Filme hori burutu zútenak beste gizarte batetakoak dira, heuren balioen eskalaz. Guk ez dugu (ez eta nahi ere) Euskal Herrian Estatu Batuetako bizimolde eta ohiturarik. Beraz, nola ekar diezagukete hona, hemengo iazera eta nortasunaz at dagoen kaka hori? Ea azkenean denok Smith edo Morton izanez ere amaituko ote dugun.

Ideologia eta euskara

Perzepzio edo igemenaren teoriak maiz diotenez heltzen zaigun edo hobe, barneratzen dugun informazioarik gehiena ikusiz eta entzunez datorkigu, ehuneko 90a inguru. Telebistak juxtu zentzu bi hauek erabiltzen ditu horren funtzioa betetzeko.

Ikusmena unibertziale bada ere, ez du hartzailego guztiak berdin ulertzen. Nolabait horren kulturak eta esperientzia mailak zeharo mugatuko du.

Entzumenak bestalde ikusten duena osatzen du, eta hor legoke euskararen atala.

Irudi atsegingarri bat agertzen bada hargailuan eta euskaraz edozertxo esan, euskaldungoarengan influentzia handiagoa izango du euskaraz badago. Eta alderantziz ere filme gehideologizatu hori bezalakoa ikus-entzuterakoan euskarak horren azpiedukiak baitatzeko lana izango du hartzailearengan.

Euskara beraz ezin genezake esan gure gauza polit, eder eta iraultzaile denik kasu guztietan. Begi bistan dago oraingoan, lotsagabe batzuk nola darabilten horien eduki ideologikoak gure artean ereiteko.

Eztabaida sakona

Aurrekoa esanda zera esan behar, ez dugula bakarrik bideari aditu behar, edukiak ere horren balioa badielako. Euskara ikurtzat jotzea erabilgarria gerta daiteke une zehatz batetan, baina arrisku larrian erortzen gara. Euskararen izenean hainbat astakeri izan dira gure herrian, eta eztabaida sakon baten beharrean gaudela esan behar. E.H.E.-ren kanpaina euskal irratitelebistaren aldekoa txalogarria bazen ere, orain denon artean telebista autoktono edo indigenaren alde egon behar izango dugu. Bestela itxura aldatuz, betiko topikoetan erortzen gara. Egia esan euskal telebistan holakoak ematekotan euskaraz, nahiago nuke ahots gabeko marrazkiak edo filme dokumental interesgarriak eskaintzea. Erdaldunak agian, baina ez lelo amerikanizatuak.

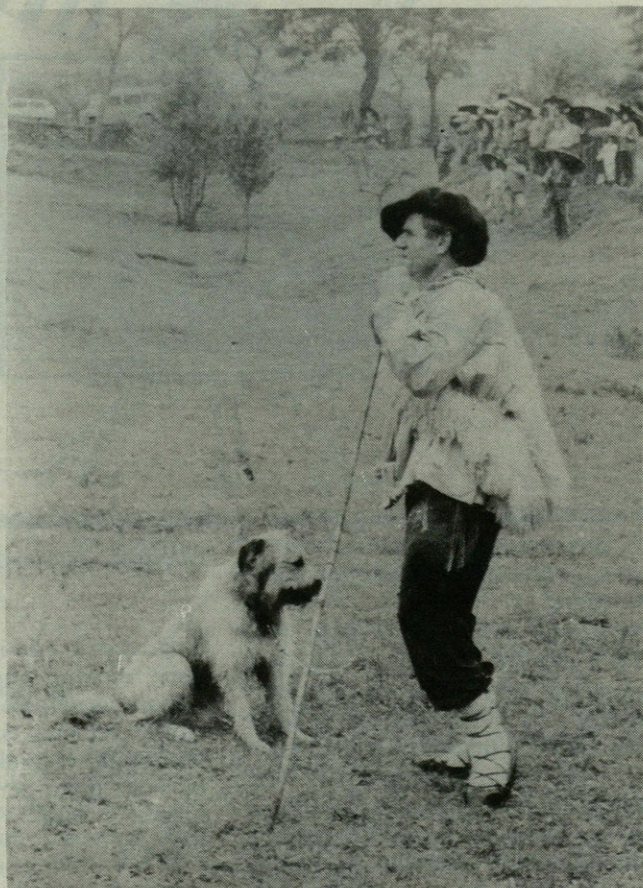
Iñaki Uriarte Zabala

«Lista» arabarrarentzat Euskadiko titulua

EUSKADIKO TXAPELKETA PASATA, DENA OÑATIRAKO PREST

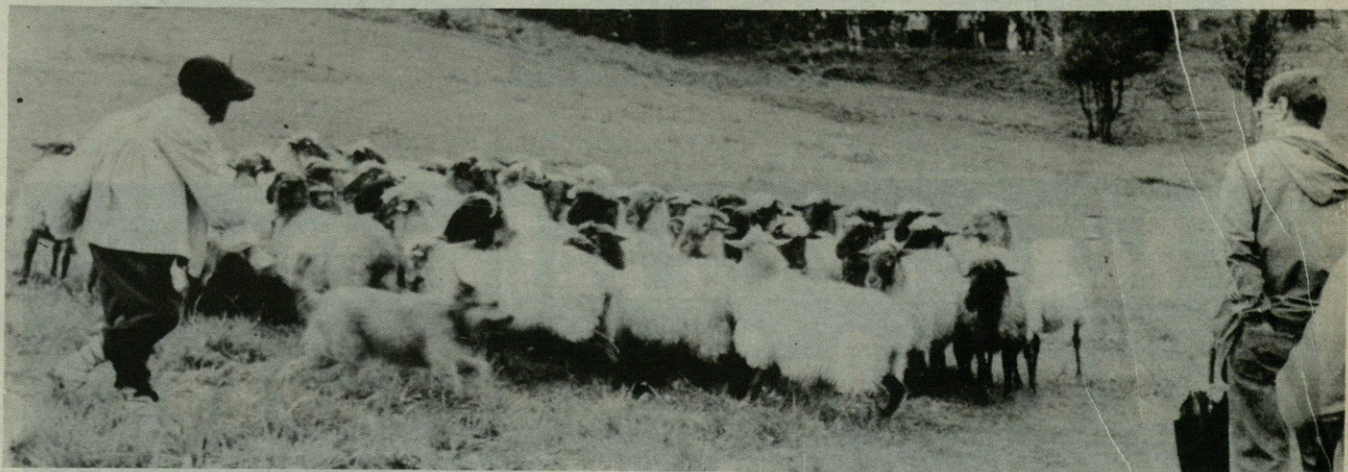
Eguraldi euritsua baina giro beroa Mañariko zelaietan.

Mañarian Euskadiko onenak neurtu ziren, eta guztiek beren neurria eman ez bazuten ere, Oñatikoan lehiaketa gogorragoa izango dela dudarik ez.

Egonean norbere txandaren zain, Bidart txapeldunordea ezkerrean, eta Gu dueta txapelduna eskuinean.

Bigarren eta hirugarren ariketetan asko kostatu zitzairen artzainei zenbaitetan artaldea mugieraztea. Ez omen zeuden ardiak zakurrekin ohituta.

Hilaren 11an, igandea, ospatu zen Mañarian Artzain Zakurren arteko Euskadiko Txapelketa. Herrialde bakoitzetik bi ordezkari etorri behar zuten baina Iparraldeko bigarren muga pasa ezinean aurkitu zen dokumentazio problema batengatik. Bederatzi partaideekin, beraz, eman zitzaion hasera txapelketari, eta goizeko 11tatik eguerdiko ordubata eta laurden arte luzatu zen saioa jokatu ondoren, honako ordenan suertatu ziren bederatzio: Isaac Guduetaren «Lista» arabarra, 155 punturekin; bigarrenik, Jean Michel Bidarten «Eder» Iparraldekoa, 123 punture-

kin; hirugarrenik, Jose Osinalderen «Lista», 98 punturekin; laugarrenik, Patxi Etxeberriaren «Pintxe», 96 punturekin; boskarrenik, Jose Urienen «Xoli», 77rekin; seigarrenik, Agustin Isusiren «Pintxe», 77rekin ere; zazpigarrenik, Juantxo Aldayren «Txabala», 40rekin; Iñaki Plazaolaren «Xoli» 35ekin; eta azkeneko lekuan, Joxe Martinez de Gereñuren «Lagun», 33 punturekin.

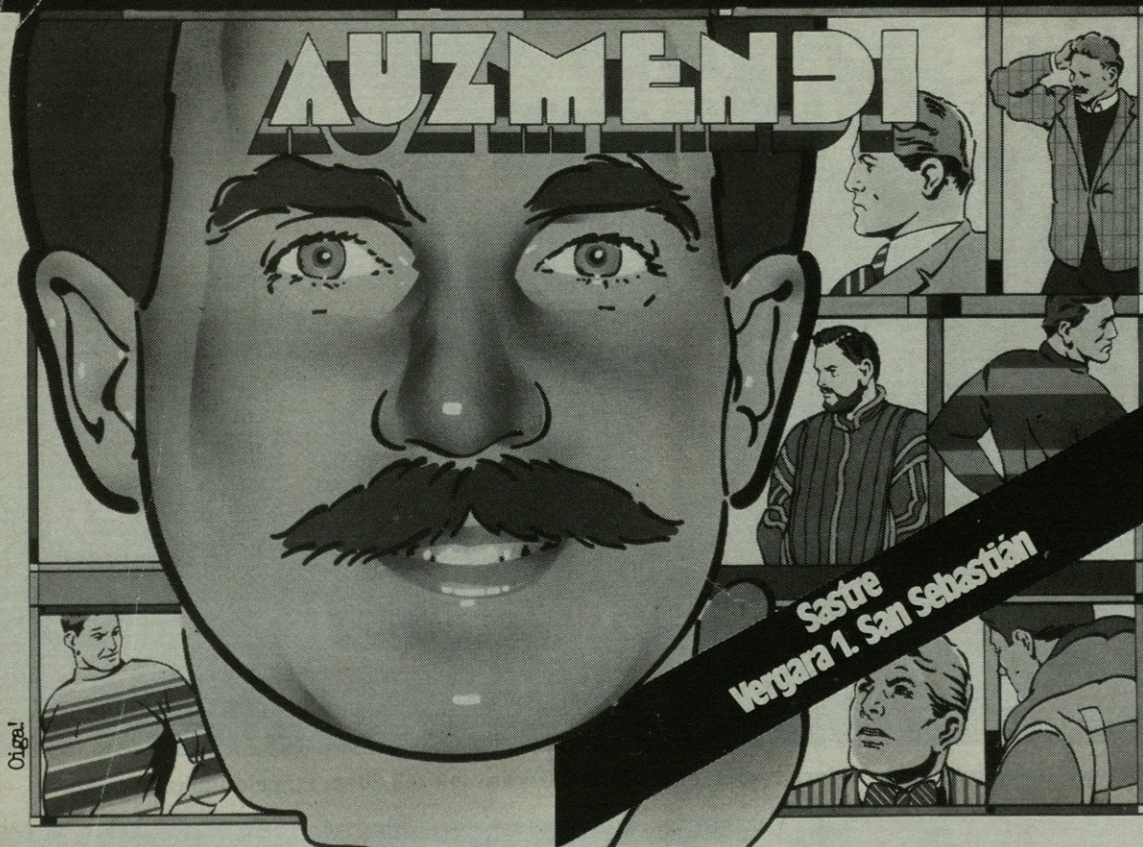
Hiru ariketa ziren zakurrek jokatu behar zituztenak, eta lehen ariketaren ondoren sei zakurrek segitu zuten aurrera, hirugarren eta azkenera bik besterik lortu ez zutela: Jean Mi-

chel Bidarten «Eder», eta azkeneko irabazle egokitu zen Isaac Guduetaren «Lista». Esan beharra dago, halere, bietatik inork ezin izan zuela artaldea korralera sartarazi.

Mañariko eguna eta iharduera pasata, begi guztiak hurrengo egunera begira geratu ziren hilaren 18an ospatzeko bait da Oñatin hain tradiziozkoa bihurtu den Nazioarteko Txapelketa. Bertan ikusiko ditugu Euskadiko onenak beste herrialdeetako onenekin batera lehia bizian.

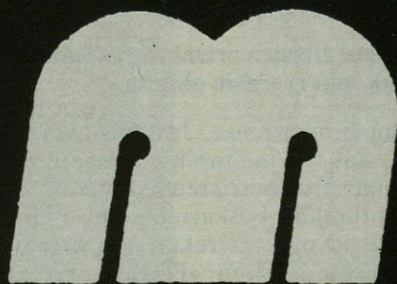
Sabin MADARIAGA

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

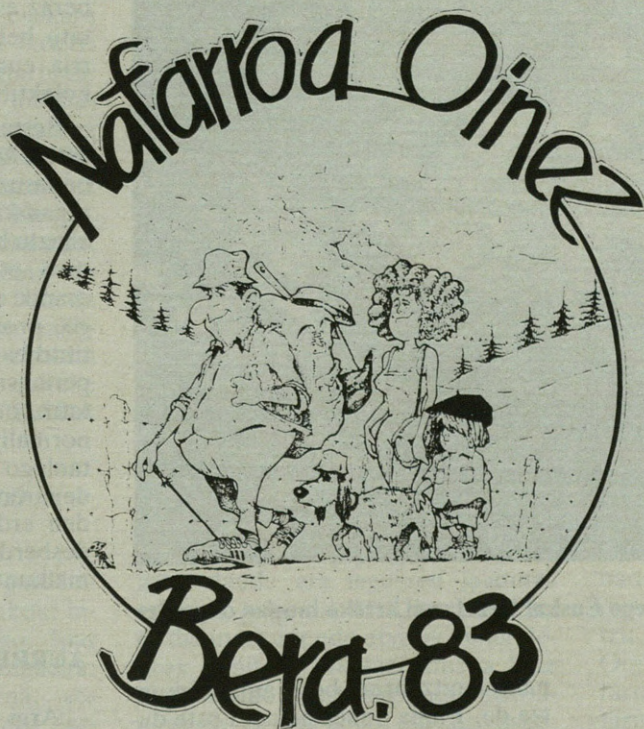
miner

donostia

271050 eta 270447

NAFARROA OINEZ BERA 83

IRAILAK 18 SEPTIEMBRE

EVSKARA ESKOLARA

**Euskal Herrian Ikastolaren alde oraindik
«zerga berezia» ordaindu beharra**

Euskal Herrian, Euskal Herriak euskara berreskuratzeko duen borondatea urtean zehar askotan garbi azaltzen da, batez ere herri mobilizazioetan. Ezin ditzazkegu ahortzi joan den hilabetetan egin diren ekintzak: Euskara Greban, Iruñeko manifestaldia, Korrika, eta ikastolarekin zer ikusirik duten Kilometroak, Araba Euskaraz, Nafarroa Oinez, eta Ibilaldia. Euskal Herriak diogunean, zera esan nahi dugu, ekintza hauetan herriak zuzenki parte hartzen duela bai antolaketan, eta baita parte hartzaile gisara, masa mugimendua dela euskararen arazoa garbi azaltzen da. Euskararen arazoa euskaldun eta oraindik euskaldun ez garenona dela ere garbi azaltzen da. Azkenik eta bukatzeko egun berezi hauetan, euskara Euskal Herriko beste borrokekin loturik agertzen da, amnistia, nuklear, errepresio, ..., azken finean euskararen arazoa, Euskal Herriaren arazoa delako, eta era berean, euskara ez delako Euskal Herriaren arazo bakarra, eta bata bestea konpondu gabe konpondu nahi izatea, bide okerretik joatea delako.

Larrun mendia azpian ipar eta hego Euskal Herriaren arteko mugan dago Bera.

EUSKARA ESKOLARA

Aurten irailaren 18-an Nafarroa Oinez Beran ospatuko da. Nafarroan hirugarren aldiz antolatzen da era honetako mobilizazioa. Aurten beste urtetan bezala «Euskara Eskolara» hartzen du lematzat. Lema honen arrazoiak beraiek ematen digute: «Teoriaz badirudi denok onartzen dugula, norberak eskubi osoa badaukala bere ama-hizkuntzan hezitzeko. Eta euskara oraindik behinepein

nafar anitzentzat bere ama-hizkuntza da. Baina honez gainera uste dugu, nafar guztiak badaukala ondasun kultural paregabe hori bereganatzeko eskubidea. Hortaz... Euskara Eskolara.

Gure ustez testu honen lehengo zati hau ondo dago nahiz eta argitasun bat egin beharra. Alde batetik, eta eskubide demokratiko bat denez gero egia da, norberak bere ama hizkuntzan hezitzeko eskubidea duela.

Ez da inondik ere ahaztu behar eskubide hau, eskubide pertsonala dela, eta Nafarroari euskaldun izateko eskubidea ez datorkiola bertako biztanlegoaren eskubide pertsonalarengatik, baizik herri oso batek euskaldun izateko duen eskubideagatik, beraz eskubide pertsonalak errespetatu behar dira baina, Euskal Herria euskalduntzeko duen eskubide kolektiboaren barnean.

Beste puntu interesante bat gure ustez, zera dio: «napar guztiak dugu ondasun kultural paregabe hori bereganatzeko eskubidea». Ez dugu ahaztu behar gaur egun Euskal Herri osoa, eta partaidea den Nafarroa zer esanik ez erabat erdaldundua bada, prozesu zapaltzaile eta anti-natural baten ondorioz dela, hau da inperialismoari esker. Ikuspegi honek, euskara eta euskal kulturaren normalizazioa, Euskal Herriko biztanlego guztiarena da, euskalduna denarena, eta euskaldun sentitzen den erdaldunarena. Biak eginkizun desberdina dute, baina biak normalizatzeko parte hartu behar dute.

AURRERAGO ZERA DIOTE

Argi ta garbi dago gaur egun gauzak ziztu bizian aldatzen direla, eta atzo arte gure bizikera baserriar eta nekazari munduaren inguruan ibili bada, gero eta laisterrago ari garela industri eta hiri munduaren bizikera hurbiltzen. Eta gure euskara ez zaigu joera hortatik kanpo gelditzen. Bide horretatik badakigu nora goazen, euskara erabat desagitera eta galtzera. Holakorikan gerta ez dakigun... «EUSKARA ESKOLARA».

Berako Labiaga ikastola

ARGIA.: Noiz sortu zen Berako ikastola?

PELLO.: Beran Euskal Irakas-kuntza gabezia genuela eta 1974 urtean talde bat bildu ginen eta ikastola, 17 haurrekin sortu genuen.

A.: Garai hartan Bera herri euskalduna al zen?

P.: Nahiz eta herri euskalduna izan, bertakoek ez genuen gure hizkuntza lantzeko aukerarik. Taldekoek, hutsune hori nolabait betetzeko, bi bidetatik jotzea erabaki genuen. Batetik jende helduarengana hurbil ahal izateko, Gau Eskolak aurrera ateratu genituen. Bestetik, haurren heziketa gure hizkuntzan lor-

tu ahal izateko, dinamika eraginkor eta aproposa sortzeko oinarriak jarri genituen.

A.: Zein planteamendukin egin zenuen?

P.: Ikastolako planteamendu pedagogikoa, haurren heziketa oso Euskal Kultur baten bidez indartzea izan zen. Hasieraz geroztik, ikastola osatzen duten estamentu guztiak parte hartuz egitaratu da eta bere gestioa, guraso irakasle, eta laguntzaile artean eramaten da.

A.: Arazoekonomikoak edukiko zenituzten?

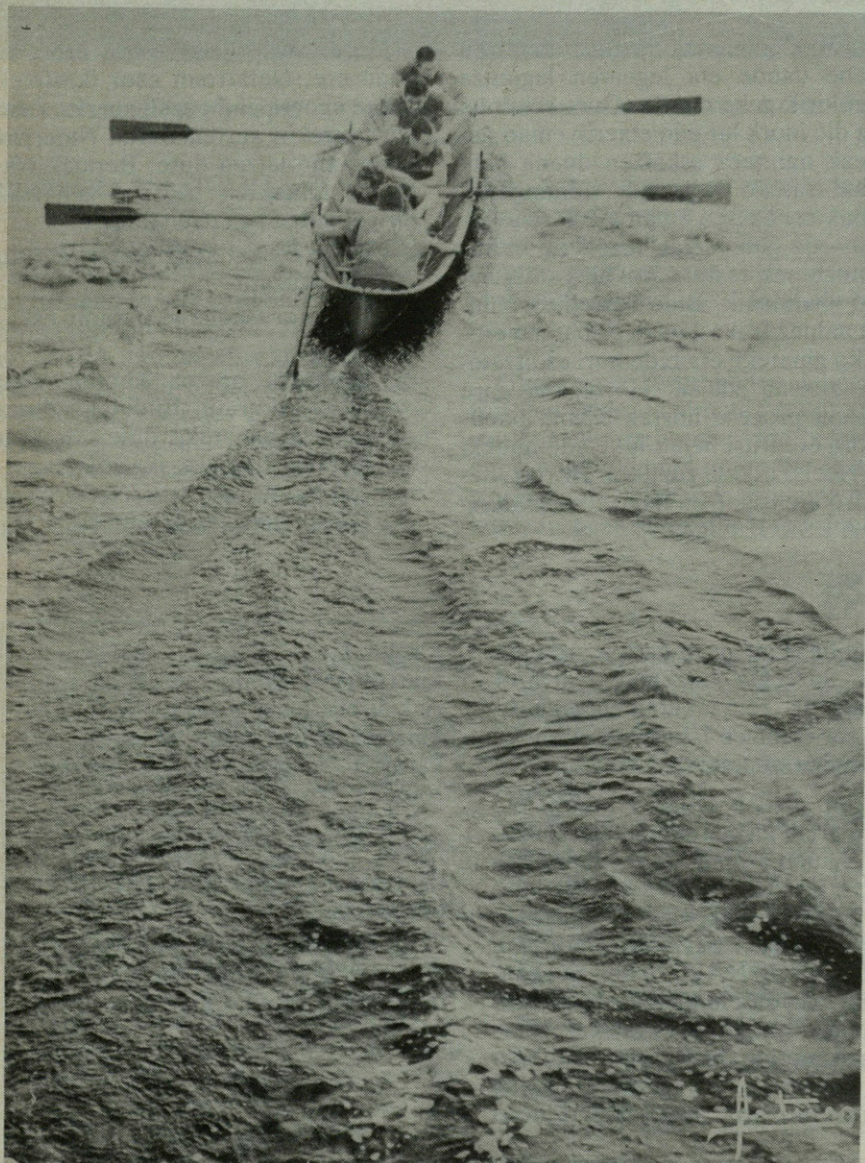
P.: Bai, ikastolak zeukan diru falta

ikusirik Herriko Etxera jo genuen, eta honek eskola zaharra moldatu zigun. Diru laguntzaren zati bat Nafarroako Foru Aldundiak eta Berako Herriko Etxeak eman ziguten. Gainerakoa, alde batetik guraso eta laguntzaileen kuoten bidez eta bestetik herriko festetan prestatzen ziren taberna, zozketak eta beste ekintzen bidez aurrera ateratu genuen.

A.: Zein eboluzio eduki duzue?

P.: Mailak aurrera doazen neurrian haurrak ugaritzen ari dira, eta irakasle gehiago. 80-81 urtean toki gehiago behar genuke eta, berriz Herriko Etxera jo genuen eta honek Eskola Nazional zaharra zegoen

BAT, BI, HIRU,...

Etorri da iraila. Itsasaldeko herrietan zirrara berezia nabaritzen da. Badatoz Donostiako estropadak!

Donostiako badia untziz betetzen ari da, inguruak, berriz, jendez. Ez da oraindik, estropadak hasteko ordua. Badugu betarik Portaletan apostuak nola dauden ikusteko, eta zergatik ez?, diru piska bat jokatzeko ere bai. Zumaia Kostaperi zazpi segundu baietz! ohikatzen dute batzuk. Ezetz: erantzuten diete Sanjuandarrek. Ba, ba, eta hor burutzen dituzte beren trabesak. Oraindik denak daude pozik. Ordu bete eskas iragan ondoren alaitasuna banatu egingo da. Baina... tira: datorren igandean beste aukera bat izango dugu. Eta orduan bai, orduan gureak izango dira nagusiak.

Inguruko herri guztietatik jendea pilaka etorri da. Nire herrian, betidanik, igande honetako Meza Nagusiak Meza normal bezala ematen zizutzen, beraz, ordu betekoa izan beharrean ordu erdikoa. Honela denbora genuen Donostian garaiz izateko; Nonbaiten Zerukoek ere holako jaialdietan egon ahal izateko aukera izan nahi zuten. Bueno, nire herriaren aldetik gutxienez bi santu San Juan eta San Pedro, behin baino gehiagotan egun horretan oso lanpetuta egon dira eta.

Baina zer da zoramen hori? Zerk ekartzen du horrenbeste jende Donostiara egun honetan? Ba, hasieran bi arrantzale-talderen arteko apostu xehe bat baino gehiago ez zenak. Dakigunez, gure arrantzaleek oso antzinatik ia gaur arte hiru untzimoto, besteak beste, erabili dute arrantzarako: kalerak, hauek bixigu, atun eta hegaluzeak harrapatzeko

erabiltzen ziren eta beraz, kostatik urrun samar joan ahal izateko gertatuta zeuden. Traineruak, bokarta, sardina edo legatza hartzeko eta beraz kostatik hurbil ibiltzeko, azkenik, oso tamainu desberdinetako gainontzeko untzi txiki guztiak: bate-lak, txanelak, etab.; hauek arrantza amuz egiteko eta pertsona baten edo gehienez lauren artean erabiltzekoak ziren eta dira.

Baina guk gaur, honera, traineru dakargu soilik. Traineru baten tripulazio edo lehen esaten zen bezala, konpainiaren, kopurua ez zegoen finkatuta baina askotan, gaurko traineruetan bezala, hamairu lagun eta patroï joaten ziren. Higitzeko, arraunak eta bela erabiltzen ziren eta beren luzerak, batzaz beste, hamabi metrokoa ohi zen, pixua, berriez, zazpirehun kilokoa edo. Traineru hauek, zer esanik ez, lanabes bat baino gehiago ez ziren.

Beraz, bi trainerutako konpainiak egun (edo gau) batean, ez dakigu noiz eta ez dakigu nongo sagardotegi batetan: gu zuek baino gehiago garelako, edo antzeko zerbait esango zutela pentsatzea zeharo normala da. Eta horra hor gure lehenengo estropada.

Zer esanik ez, estropada hori egiteko ez zuten inongo arautegi idatzirik edo traineru berezirik behar. Beren eguneroko lanabesa hartu eta tira... arraunean itsasora.

Dena dela dirudienez eta zenbai-

ten ustetan estropadak lehiaketa bezala nire herrian sortu ziren. Bizkai-ko golkoko portu inportanteena antzinatik Pasaia izan da. Pasaia mundu guztiko itsasuntziak etortzen ziren eta bere kanalaren itxura bihurri eta hestua dela eta Arandoetatik, hots, sarreratik **distantzia batetan** gelditzen ziren. Handik eta kaietara-ino atoian txalupa batzuez arraunean ekarriak izan ohi ziren. Pentsa dezakegun bezala txalupa hauen artean lehiaketa edo konpetentzia gogorra izaten zen: talaiariak untzi bat Pasaia zetorrela jakin erazi bezain laister txalupetako patroiek beren lagunak hartu eta jo eta ke arraunean gogor ekinez untzirantz abiatzen ziren. Txalupa hauek bete behar zuten distantzia aldakorra zen, zenbait kasutan, egualdiaren arabera, talaiariak untzia hamar-hamabi milatan zegoenean ikusten zuen eta beraz txalupek distantzia hori bete behar zuten eta bueltan noski beste untzia atoian zekartela.

Azkeneko mendearen erdi aldera Pasaian horietako hiru txalupa zeuden: bi San Juanen, San Pedron bestea. Eta mila zortzirehun eta hamalauko Pasai San Juango festetan hiru txalupa horien artean estropada bat antolatu zen. Beraz, hau da zihur dakigun lehenengo estropada, baina zer esanik ez, hau baino lehen beste estropadik izan zela zalantzarik ez dago.

Hemeretzigarren mendeko estropadan berriak bertsotan nahiz aldiz-

karietan ugari dira eta pizkanaka pizkanaka gaur egun ezagutzen dugun egoeraino heldu dira.

Arrantzarako erabiltzen ziren traineruak estropadetan ere erabiltzea ia gaur arte heldu zaigu. Mila bederatzirehun eta hamaseiean Motriko Bixente Olazabalek egin zuen estropadarako lehen traineru berezia Getariarentzat, Golondrina izen ponpoxoz bataiatua izan zena. Urte honen inguruan baporeak arrantzarako traineruak zokoratzen hasiak ziren eta beraz, harrez gero egindako traineru guztiak estropadetarako izan dira soilik.

Mende honen zehar traineruen estropadak beren arautegiak izan dituzte eta beraietan zehaztasun guztiak finkatuta gelditzen dira. Garai batean estropadetan parte hartu ahal izateko arrantzalea izan behar bazen ere, gaur egun hori ere kenduta dago, beraz, edonork indar eta zaletasunik badu, hor dauka aukera ederra.

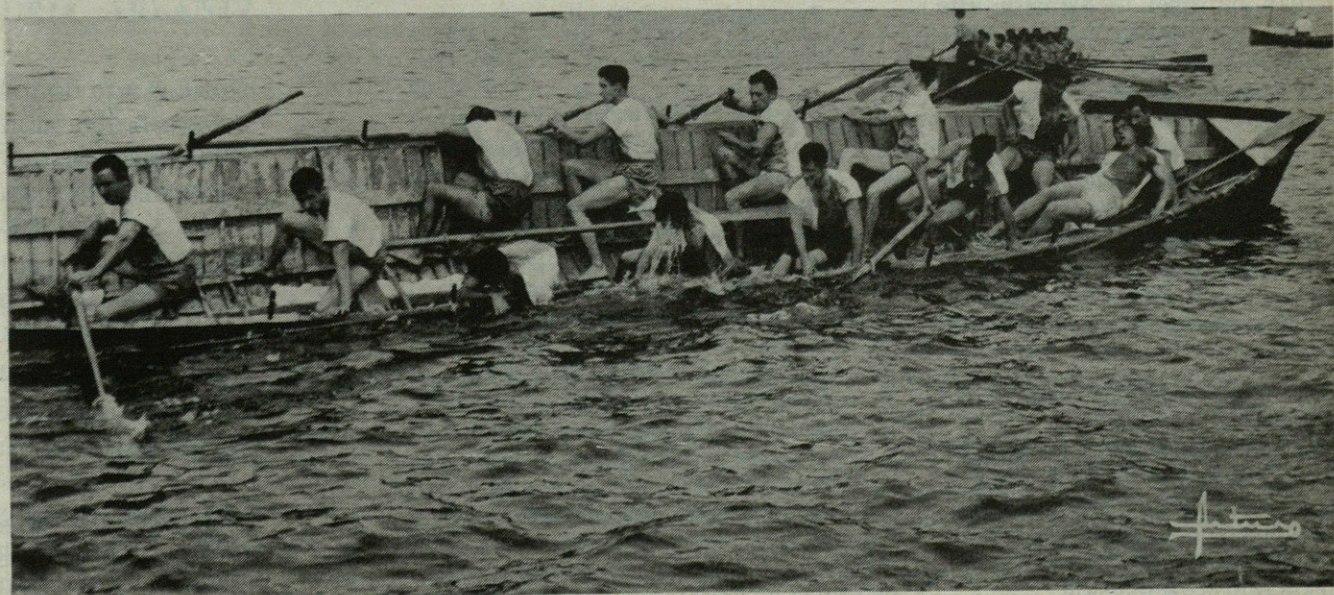
Dena dela eta idazlantxo honi bukaera emateko denok batera kanta dezagun

Bat, bi, hiru, lau
bost, sei, zazpi

.....
estropadak irabazi, beti

Oharra: Puntutxo horietan bakoitzak nahi duen traineruaren izena jar dezala.

Elhuyarreko Luis M. Bandres

A.: Harekin hitzegitea, zaila!

M.O.: Nere bizia ere hala izango da ba! Bederatzi urterako aitarik gabe geratu ginen eta, hementxe arras-taka harrezkeroz. Aitarik gabe eta amaren sabelean bostgarren haurra. Ni hamabi urterako Arin y Embil-en lanean, muebleak egiten.

A.: Gerora hasi zinen orduan arraungintzan...

M.O.: Ni, neroni, izatez ez naiz arraungilea. Gero, lanerako hainbesteko gogoia genuen eta, beharra eta, arraungile batek esan zidan ea piskat lagunduko ote nion, eta handik hasi. Gero orain semea ere lanean. Peritajea atera zuen eta esan nion, «aurpegia faltsua behar dik to-kia ona harrapatzeko». Eta, «ez dau-kak hik. Lan egin beharko dek han eta, lan egin ezkerro hemen badau-kak bizia», esan nion. Eta hementxe tailerra. Piskanaka, piskanaka, izerdiaren poderioz ba... hau martxan jarri dugu.

— *Estropadetarako arraunak egiten ditugu gehienbat: Banko mobil eta fijokoak.*

Mariano Oliden eta bere semea

A.: Beti arraunak egiten?

M.O.: Orain bai.

A.: Eta lehen?

M.O.: Lehen muebliak. Arin y Embilen berrogei ta hamairu urte artesano (zinkuenta y tres años, azpimarratu digu).

A.: Orduan noiz hasi zinen arraunak egiten?

M.O.: Gerra baina lehenuo. Ni la-guntzen eta horrela lehengo arraun-gileari hasiko nintzen ba... hemezor-tzi urterekin. Hura zahartzen ari zen piskat eta esan zidan holaxe, «Txan-ponak irabazitzeko gogoia daukak hik». Eta, «bai», «jarriko diat ba nik martxan!».

A.: Zenbat pagatzen zizuten lan horregatik?

M.O.: Durua arraunek. Arrauna egin, eta duro bat. Gustora gainera. Hasieran? Hartu haizkora eta benga. Ez zen hau gero —egurra gastatzeko aparato baten motorra piztu du—, haizkorakin eta zepiluakin.

A.: Zein zen arraungile zaharra?

M.O.: Hil zen hura, zaharra zen eta.

A.: Bai, baino zein zen?

M.O.: Loidi. Jose Loidi. Semea hortxe bizitzen da. Eta orduan, ba, mundua lehen ere orain bezala izan-go zen: oraintxe gora eta gero behe-ra. Lehengo herriko aberatsak izaten ziren karnizerua eta, alkatea eta, ge-ro sekretariua eta medikua eta apai-za, parrokoa eta. Horiak ziren ma-nejatzen zutenak dena herrian. Eta Jose Loidi egin zen, piskat hauen atzetik, denda jarri zuen eta —taber-na edo denda jartzen dutenak beti, beti, beste maila bat hartzen dute. Lana ugari eginda. Hori bai. Bainan beti txanpon batzuk gehiago—. Eta diru piskat egiten denean nahi izaten da semea ofizinista, edo karrera edo

AZKEN ARRA

Oriotik Aiara doan bidetis pasatzen den zubia pasatzen eta bertan aurkitzen semearen tailerra. Hori

Bidetik piskat

Etxe berri xamarra, txaletin baserri zaharren modukoa

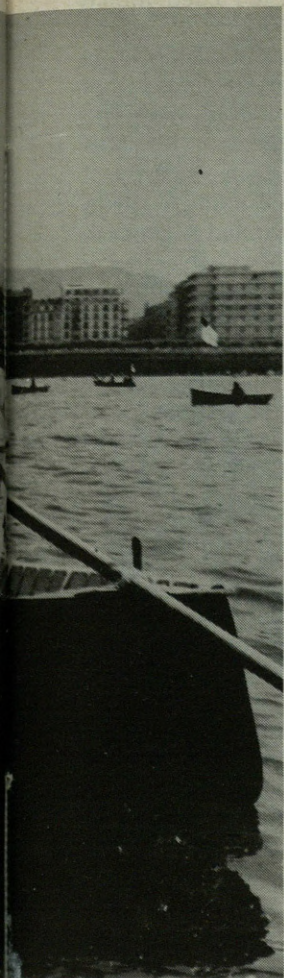
Zaunkaka hasi

«Harro harro jartzen da

Etxepean dago tailerra. Hori

eta arraunak ugari. Hori

Bere biziari buruz galdetu galdetu beharko diogula eta ba omen a

Tabloi, listoi eta arraun artean.

RAUNGILEAK

I. URIA, ARLANTZ

isartu gara. Trena gainetik
altxerriko leize zuloaren
dugu Mariano eta bere
dago erreka ondoan.
goragoxeago.
ntzeko bat, ez da inguruko
a. Zakurra suelto atean.
a gu ikustean.
nde berria inguratzean».
bloiak, listoiak, tximilua
arteana bizi dira Oriden
semeak.
diogunean, Jaingoikoari
ntzun digu... «harek dena
aki ta...».

mediku egitea; eta semeak ofizini-
stasi zuen. Eta gero pelota zuen ilu-
sioa. Pelota goian egon bait zen
orduana toreruak bezala. Ameriketara
eta. Hogeita hogeita hamar joan ziren
Oriotik. Gero egin zen ofizina.

Ni piskat hasi nintzen neroni
egurra erosten eta horrela begiratu
txarra egiten hasi zitzaidan. Lana nik
egiten nuen eta, dena neronek ma-
nejatzen nuen eta. Neronen kontura
bi peza egiten hasi nintzen piskana
piskana eta gero beste bat jarri zuen,
patroi izandakoa, erretiratutakoa.
Beti han begira eta horrela egoten
zela bai atean baino, gero zer da eta
hari hasi zen ematen. Orduan hasi
nintzen ni neroni tailerretik kanpo-
ra.

Hementxe ibiltzen nintzen borro-
kan, hartu bizikletan tabloia eta, ze-

rrak eta denak pagatuta, eta han ere
enbarazo edo egiten ote genuen eta
handikan ere bialdu ginduten.

**Tabloi, zerra, eta tximilu artean
badu kontu ugari iraganaz. Oraingo
arraunak, lehengokoak...**

Arraun hori guk egiten genuen
asko armadarako. Galiziarako. Ferro-
lerako. Orduan armadako jendea
ibiltzen zen estropadak egiten. Bar-
ko bateko eta besteko jendea junta-
tu eta arraunean. Galizian orduan. Ez
ziren klubak eta horrela. Beti milita-
rrak nagusi. Hori lehen ere bai eta
orain ere bai. Eta gero ere bai! En-
tenditzen? Dirua? ba, guri aurrena
eta gero zuek gosez nahi baduzue
ibili... baino aurrena guri ekarri!
Arraunak egiteko, traineruk egite-
ko... denetarako zuten orduan di-
ruea. Bi klaseko trainerua izaten zen,
bat altua eta bestea bajua. Bat itsa-
sorako eta bestea erriorako.

**Zutik gaude hizketan tailerreko ate
ondoan. Tartean tartean arraunen**

— *Oriotarrentzat
arraun hobeagoak
egiten ditugula?, bai
zera!*

bat hartzen du eta ikuturera bat edo
beste egiten dio, bainan patxadan
gaude. Gaurko goiza gurekin hitzgi-
teko hartua du nonbait.

«Gaur ia ia lanari utzita natxiok
segalaria begira» —esan digu mo-
mentu batean atletik kanpora zeinala-
tuz. Han ari dira aurreko maldan lau
gizon segan jo ta ke». Hori gurea
baino okerragoa da oraindik. Gu pis-
kat geratuta ere igual. Ez dugu ezer
galtzen. Hori ordea, lana egin eta,
atzo ebaki, gaur euria, kapaz bihar
ere euria egiteko, etzi eguzkia atera
eta akabo; dena usteldua!»

«Orain ere ari da piskana piskana
sasia dena jaten. Hemen zikina na-
gusi! Mundu honetan zikina nagusi.
Ezta dudik ere! Edozein tokian go-
rrituta jarri sorra, eta laga; eta au-
rrera aterako dena larra edo asuna;
edo azeri buztana bestela. Baina bes-
terik ez! Gure Jaingoikoa ona eta ze-
ra, bai, izango da, bainan txarra ate-
ratzen da aurrenengo. Aurrena me-
lokotoirik ez da sekulan ateratzen!»

Aita semeak, arraungintzaren azken lekukoak.

A.: Ze egur klaserekin egiten zenituzten arraunak?

M.O.: Pagoarekin. Eta osokoak gainera. Geroztikakoa da kola. Pegatze hori geroztikakoa zen. Holaxe, baten, ez dakit zeinek esan zidan, kola kasko esaten diotena, horrek honetarako balio dik ba! Eta batere esan gabe proba egiteko! Osokoa neukan, erorita pitzatuta. Egin nuen kolatu, eta ez esan berari. Ez esan ikusteko balio zuen ala ez. Eta horrela. Handikan hasi kola. Orain gauza asko daude. Lehen kola kasko zen, bainan orain asko daude.

A.: Eta orain?

M.O.: Orain dena pusketetan egiten dugu. Erdikoa pinuzkoa eta bi listoi pagozkoak. Dena pegatuta.

A.: Pieza osokoa baino hobeagoa al da?

M.O.: Bai. Hura ehuneko larogei ta hamar okertu egiten zen, eta hau ehuneko hamar. Hamar edo hogeit okertu. Hura aisa. Pagoa? Pago mazizua? Okertuko ez zen ba! Puska bateko egurra dena okertzen da! Pagoa? Orain ere nahikoa egiten dugu lana debalde izateko. Irabazi handikoa balitzake xeoxe, baino, lehen irabazi justun eta berriz gainetikana ba askotan, okertu egin dela eta,

— Lehen pieza osokoa izaten zen arrauna. Orain dena pusketatan.

orain zuzendu egiten bait da, zuzentzera ekartzen digute arrauna.

(Arraun bat hartu du esku artean eta esplikatu digu nola ehun bat bider arraunean ibili ondoren, bizioa hartu eta alde batera okertua zegoen. Dabilen aldera okertua. Gastatu egiten omen zaio piskat, —esan digu nondik nora—, eta lehen baino hobeto geratuko omen da. Gogorrago.).

A.: Nondik ekartzen duzue egurra?

M.O.: Pinua Nafarroitik. Pagoa ahal den tokitik. Alemaniatik eta. Onik inon ez zegoek eta!

A.: Hemen inguruan izango ziren ba hor Pagoetan eta...

M.O.: Iratin, baino dena jata moztu ziaten txiki txiki eginda. Harrapatu zuten guzia!

A.: Arrauna nola egiten da hasieratik bukaeraraino?

M.O.: Arrauna egiten da orain, aurrena hartu tabloia eta dena listoitu. Listoitu dena. Pinuzko pieza zulatatu eta hustu, arinago eta gogorrago egiteko. Pagozko listoiak pegatu. Gero pala egiteko puskek ere pegatu.

A.: Banko mobileko arraunak ere igual egiten al dira?

M.O.: Makina gehiago sartzen zaie hauei. Hauek dena pinuarekin egiten dira. Daukaten diferentzia zera da, hauek pala okerra dute.

(Horretan ari ginela arraunaren barneko sekretotxo bat erakutsi digute Oliden aita semeek: arraun barrerango pinuzko pieza hustua dago. Hau da, piezan zehar hogeita piko zentimetrozko hiru bat hutsune egiten dituzte arrauna arintzeko.).

M.O.: Horrekin jorrala ere ez dugu ia ateratzen. Ni hemen jubilatua nago eta... Semea eta... Hori askotan ezetz ez esateagatik. Beste zozter eramango dutela eta. Horiek eramaten dute ba berria ere! Horrekin, hori bakarrik eginda ez da ezer ateratzen.

A.: Estropadetako arraunekin bakarrik egiten al duzue lan?

M.O.: Guk gehiena bai. Gehiena estropadoak. Dena. Enkargua ez

baldin bada bai. Esaten bazigutek, «motorreako bi arraun behar dizkiat». Orduan bai. Ezetzik ez diogu inori esaten. Gainera lan eskasia dabil orain, dudik ez dago. Danean bezala.

A.: Ez duzue ba kompetentzia handirik eukiko. Hemen inguruan arraungile bakarrak izango zarete...

M.O.: Bai.

A.: Noraino?

M.O.: Dena, estropadetako. Bestelako txapuzak egiten dituzte baino... estropadetako dena. Katalunian banko mobilekoak edo egiten zituzten lehenago, baino orain plastikozkoak edo...

A.: Fibra?

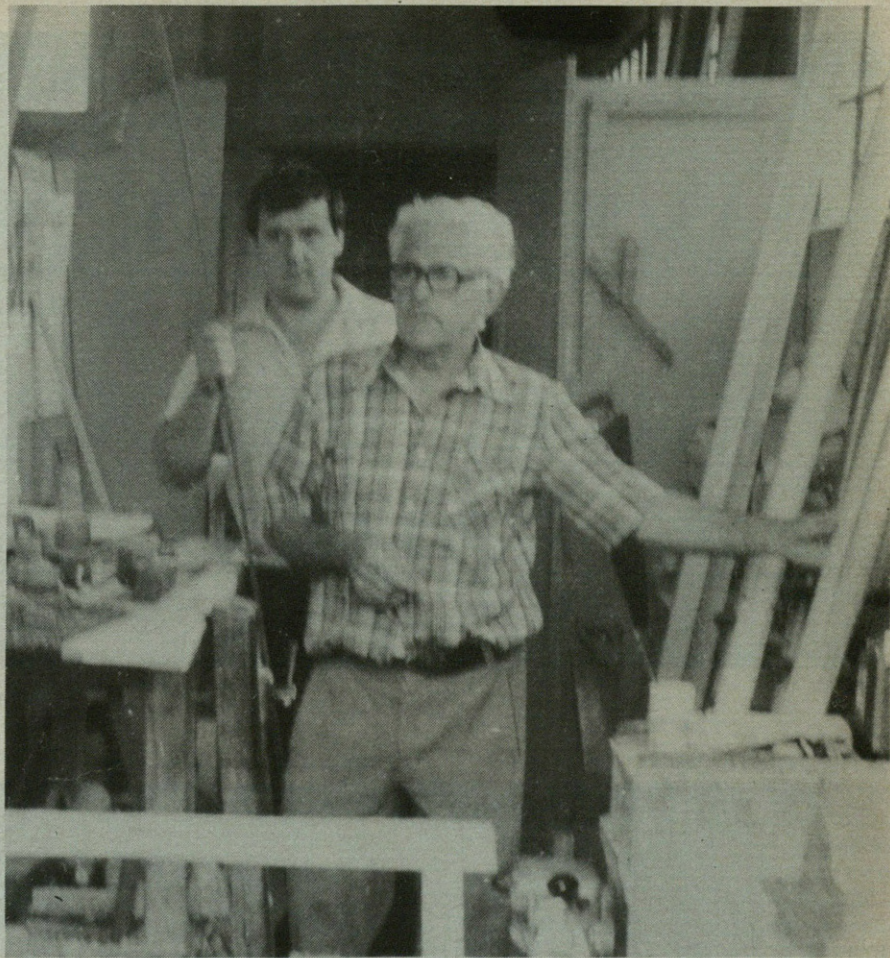
M.O.: Bai, baino plastikozkoak kenduta beste gainontzekoan besterik ez. Baino kanpotikan ere ekartzen dituzte arraunak banko mobilekoak. Italtik eta. Ilusioa jarri eta... bainan hemengoekin irabazten ez badute horiekin ez dute irabaziko. Hemen txorakeria ugari egin behar izaten dugu. Este, arrauna, zera, hau ta bestea ta... Ez dela arrauna, ez dela arrauna!

Beste zeoze dela! Gero konturatzen dira bai. Konturatzen dira! Askotan milimetro bat kentzen eta iharduten gara. Maniatiko asko dago.

A.: Klub batekin eta bestearekin nola konpontzen zarete? Nolako tratu duzue?

M.O.: Denekin berdin ibiltzen gara. Hemen distinzioa txarra izango litzateke guretzako. Zera, bihar estropadak dira eta ez daukat joateko zerarik ere. Politika bezalakoa da hori. Geroni gera horrelakoak eh!, zuzen samarrak gara, xorrotxegi, ez dugu eskubiderik bizitzeko! Horrea joaten zara, eta usten ez duzula ere zeoze, atera egiten da. Gero aldame-nekoak aditzen dizu eta... Gu beti beldurrak egoten gara. Denekin ondo ibili behar da. Esaten digute Oriokoentzat hobeagoak egiten ditugula bainan egingo nuke apustu justu aldrebes dela!

Ari ginela, ari ginela argazkiak ateratzeko ordua tokatu zaigu. Marianok sobre batetik atera digu argazki bat koloretakoa, «begira, Zarautzen». Bera ageri da argazkian ze-piloarekin lanean. Atzean bost bat arraun. Hau da gaur egun esku-lan-gileei eskaintzen zaien tokia: festatan egiten diren erakusketak. Hor izaten ditugu orain dela ez hainbeste urte egiten ziren gauzen lekuko.

Jarraituko al du semeak aitarengandik jasoa?

— *Lehengo
arraungileari
hemezortzi urterekin
hasi nintzaion
laguntzen.*

M.O.: Zarautzen erakusketa txikia egin ziaten, Orioko bi, Santio Errekan eskulturak edo egiten dituztenak, eta gero bertakoak, Zarautzkoak. Bainan Leioan egin genuen ederra, burdingileak eta denak. Errenterikoa ere hala zen, txondarrak eta denak. Orain Urretxurako deitu gaituzte bainan inundazioen kontu hauekin ez dakigu zertan izan-gido diren.

A.: Ze tratu egiten duzue erakusketa horietara joateko? Pagatuta joango zarete noski...

M.O.: Gutxiena hartu dudana ere zazpi mila pezta izan dira. Errenterian zortzi mila pezta.

A.: Tallistak eta salduko dituzte

zenbait gauza erakusketa horietan bainan arraunak? apenas salduko dira ezta?

M.O.: Ez ezazula pentsa, Zarautzen pare bat saldu nituen.

A.: Adornorako?

M.O.: Ez ez, bestela. Hor nahi izaten dutena zera da ze arraun klase diferente dauden erakustea. Horrela eraman nituen nik bakoitzatik bana: piraguakoa, banko mobilekoak, skifekoak, arraun handiak, banko fijoak...

A.: Estatutik kanpora bidaltzen al duzue arraunik?

M.O.: Beste bat tarteko dela bidali izan ditugu. Venezuelara asko.

A.: Ze preziotan ateratzen da horrelako arraun bat?

M.O.: Sei mila ta bostehun peztan bakoitza. Bainan gure aldean diru pila ateratzen dute hor aurreko horiek! (Altxerri restauranekoak gatik dio, hantxe bertan baitago). Hemen salida haundia eman beharra dago eta hala ere...

17 urterekin igerilari txapelduna

HARRI GARMENDIA:

‘ONENA BAT BAKARRIK IZAN DAITEKE’

Tere IRASTORTZA
Argazkiak: A, Isabel.AZANTZA

Harri Garmendia 17 urteko igerilari ezaguna da. Telebista dela, irratia, egunkariak edo aldizkariak direla bere izena kirol munduan nahiko aldarrikatua izan da. Gu ere okasioari uko egin gabe elkarrizketa egitera gerturatu ginen eta hainbeste sari irabazi dituen kirolari gazte honekin hitzegitea guztiz interesgarri gertatu zitzaigun.

Elkarrizketan zehar jakin genituen hainbat zehaztasun. Azken lau urte hauetan, beka bat medio, Malagan ari zaigu ikasten, beste 49 igerilariarekin batera. Sortzez beasaindarra, han egin zuen OHO eta gero igerilaritzan sartu edo Beasain geratzearen artean erabaki behar izan zuenean, beste gauza asko utzirik (igerilari izateaz aparte pianojole, kitarrista eta txistulari ere genuenez) mundu horretara murgildu zen (eta ez dugu inoiz hitza hain ondo hautatzeko aukera izan).

'Egunero hamabi kilometro egiten ditut igerian'

Eta piszinetako uretara murgildu zaigun bakoitzean urpetik hartuko balitu bezalaxe sari asko éskuratu ditu. Aurten bertan, atzekoz aurrera hasiz, Europako Lehiaketan azkenetaraino iritsi da: 'Copa Latina'n ere hiru urrezko medaila, zilarrezko bat, eta hiru brontzezko jaso ditu; baita marka asko hautsi ere España mailan 200 'mariposa' eta bere adinekoekin erkatuz 200 eta 400 estilokoa, eta 200 eta 100 'mariposa'n. Beste sari guztiak ezin esan, horretara bakarrik ez mugatzearren baina garrantzizkoa iruditzen zaigu Harriren karrera, izan ere Gipuzkoa eta Euskadiko txapeldun izanez hasi zenak 'zortzi nazioetako junior'etan bi medaila urrezko jaso eta lehen aipatu marka guztiak hautsi dituen honek, 1984an Olinpiadetara iristeko itzaropena bait du.

ARGIA.- Harri, sari asko jasoa zara, baina honetaraino iritsi aurretik zein zinen?

HARRI GARMENDIA.- Beno, nik hamar urte nituela hasi nintzen igeri; orain hamazazpi ditut eta tarte-koa ez da oso historia luzea. Egia esan berandu antzean hasi nintzen jendea gazteagorik hasten bait da, Gross bezala, sei urterekin edo... Lehenengo aldiz lehiaketa batetara aurkeztu nintzenean Eskolako Olinpiadetan izan zen eta txapeldun geratu nintzen. Harrez gero Gipuzkoako txapeldun izan nintzen eta gero Euskadikoa. Horiek izan ziren nire lehen urratsak eta harrez gero saiatu naiz ez gehiegi desbideratzen.

A.- Eta zuk espero al zenuen hau lehenengo aldiz piszina batetara sartu zinenean?

H.G.- Ez nuen pentsatu ere egin, eta ezta ere Eskolako Olinpiadetan txapeldun izan nintzenean baina sarri ahaleginak eginaz horrelako gauzak iristen dira.

A.- Jakin dugunez ia moeta guztietan dituzu sariak, igerilari osatuenari ematen zaion saria ere éskuratu duzu, baina zein da zuri gehien atsegin zai-zuna? Zertan zure marka onenak?

H.G.- Nahiz kroll, beso, bizkar nahiz mariposa hala estilo guztiak atsegin zaizkit baina batipat mariposa eta horren barna 200 mariposa eta baita ere estiloa, batipat 400 estiloan ibiltzen naiz gustoen.

Eta markei buruz oraintxe Erromako Txapelketetan Espainiako errekorra nireganatu dut: 2.02.32koa eta baita ere beste bat nire adina kontutan hartuz 400 estiloan: 4.32.85.

A.- Beti aipatzen dira txapelketa eta prestaketen arteko ezberdintasunak. Zuk ikusten al duzu alderk?

H.G.- Beno, bai, badago alderik baina hori ere piskat norberaren araberakoa da. Kontutan hartu behar da gu lehiaketetarako prestatzen garela baina hori bakoitzaren baitan dago.

A.- Eta zure baitan ba al dago? Zeren bila joaten zara zu txapelketata?

H.G.- Ni? Begira, batzuk igeri ari direnean bi karrera egiten dituzte, gutxienez, berea bata eta bestea ondo-koarena. Ez doaz bere marka haustera bakarrik, besteen marka haustera ere badoazelako. Ni pozez irrikatzen jartzen naiz, leku on bat lortzen dudanean baina nahiago dut nire karrera bakarrik egitea, horretarako bakarrik mentalizatzea. Nik ezagutzen ditut nire ahalmenak eta baita besteen markak ere, baina onena bat bakarrik izan daiteke eta nik, niretzat, nahiago dut ahal dudan onena izaten saiatzea, neure marken aurka karrera egitea. Esate baterako Erromara joan nintzenean nire helburua finalerara iristea zen eta lortu nuen baina ez nuen ia espero. Orain, gustatuko litzaidake eta uste dut joango naizela Los Angelesetako olinpiadetara 1984an eta behar den denboratik lau dezimetara geratu naiz. Han zer egingo dudan? Auskalo! Geroak esango du.

A.- Markak haustea aipatu duzu. Erreza al da hori?

H.G.- Ez, eta geroz eta zaila-go da; gainera, are gehiago maila batetik aurrera. Markak haustean ez da ia segunduekin ere jokutzen, dezimekin baizik. Begira, Grossek ez da denbora asko bost urtetan inork jeitsi ez duen marka hautsi du eta ba al dakizu zenbat denbora atera dion? Segundu bat; eta neska alemandar batek ere oraintxe hautsi berri du berak ipini zuen marka... baina lau segundu dezimetan jeitsi du. Ba al dakizu zenbat den hori? Bi tzalo arinen arteko denbora horixe. Kronometro normal batez ezin da neurtu.

A.- Beraz, zuretzat garrantziarik gehien daukana markak haustea da... baina 17 urterekin zer esan nahi du profesional izateak?

H.- Beno, ni ez naiz profesionala, amateur naiz eta igerilari onenak ere amateur dira; ez dago profesionalik eta alde horretatik igerilaritzatik dirua ateraz irteten direnak oso gutxi dira eta hauek ez igeri egiteak dirua eman dielako, gero anuntzio edo publizitateen munduan sartu direlako baizik.

Baina zure galderari helduz zera esango dizut, poza sentitzen dudala ikusten dudalako zerbait egiten ari naizela eta gauza gehiago egiteko go-goa sortzen didalako.

A.- Igeri egitetik ez dago bizitzerik orduan, horretaz aparte Espainian zer moduzko etorkizuna du igerilari batek?

H.A. - Futbola bezalako kiroletan diru aldetik eta badago zerbait baina orohar Espainiako egoera ez da oso ona. Gainera, kontutan izan behar da kirol honen izaerak berak ez duela gehiegi laguntzen. Izan ere, mutilek behin 24 urtetik aurrera ezin gara txapelketetara aurkeztu eta nesken artean adinik onena 17 urtetik 20 artekoa

'Igeri egitearekin batera beste gauza batzuk ikasten dituzu, zure buruari beti amen ez egiten esate bate-rako'

duzu, oso tartea txikia eta zure kontura adin horretatik aurrera hasten zara bizitzen, orduan igeri egiteaz gain beste zerbaitetan pentsatu behar duzu, esate baterako ikasten hasi behar duzu baina Espainian kirolari izanik ikasle izatea oso zaila da. Onena, Estatu Batuetan eta bezala unibertsitate handi bat litzateke kirolarientzat kirola egiteko diruaz gain giroa dagoelako. Esate baterako Malagan ikasten ari garenok, Espainia guztian 50, bere klubak txikiak direlako da. Madrilen edo Bartzelonan ari zindezke baina Castellonen?

Giroa Estatu Batuetan, Errusian, Ekialdeko Alemanian eta horrelako batzuetan dago eta ez giroa bakarrik baita azpiegitura apropos bat ere baina 'herrialde latinoetan' ez. Aterako zaizu figuraren bat Lopez Ubero bezala baina azkenean Estatu Batuetara jo behar duzu. Estatu Batuetan eta Errusian, ordea, ez dira figurak bakarrik onak, ekipo osoak baizik.

A.- Egoera onenean ere ez da erreza izango igeri eta ikastea aldi berean ala?

H.G.- Aukera guztietako jendea dago, ezta? Baina esaten dutenez kirolen bat egiten dugunoi errezago omen zaigu ikasten ihardutea, gure kutixiei aurre egiten ohituago gaudelako edo... baina ez pentsa, gure artean ere moeta guztietako jendea dugu.

A.- Eta hainbeste gauza egiteko nondik ateratzen duzu denbora?

H.G.- Guk bi aste moeta tartekatzen ditugu. Aste batetan egunero sei térdietan jaikitzen gara eta zazpietatik bederatzietarako tartea entrenamenduetan botatzen dugu. Gero, bederatzietatik ordu batetara ikastera joaten gara eta arratsean hiruretatik bostak eta erdiak arte ikasten aritzen gara eta ordu honetatik zazpi térdietara berriro entrenamendua. Eta ondoren afaldu, ikasi...

Bigarren astean zortzi térdietan jaikitzen garenez, entrenamendua eguerdian egiten dugu

A.- Entrenamenduetan bost ordu egiten dituzue orduan. Nola betetzen dituzue bost ordu hauek?

H.G.- Normalean hamabi kilometro egiten ditugu igerian, lau ordu igarotzen ditugu lan honetan eta beste ordubete gimnasioan, atlerekin, arintasuna zaintzen...

Baina hiru hilabetez behin beti izaten da aprobaren bat. Orduan lehen bi hilabeteetan egunero hamabi kilometro egiten ditugu baina azken hilabeteetan metroak jeisten ditugu eta bakoitzak premia larriena duenari heltzen dio, atsedean piska bat hartzearen.

A.- Guzti honek izango du bere eragina zure izaeran, ezta?

H.G.- Bai, noski; ziur asko nik igeri egiteari hainbat eta hainbat denbora emango ezbanio beste arlo batzuetan saiatuko nintzateke eta ez nintzateke berdina izango. Igeri egitearekin batera beste gauza batzuk ikasten dituzu, zure buruari beti amen ez egiten aste baterako. Gainera helburu bat duzu; nik badakit besteekin konparatuko banintz ezer gutxi nintzatekeela baina norberaren posibilitateen mugetan ibiltzea oso polita da.

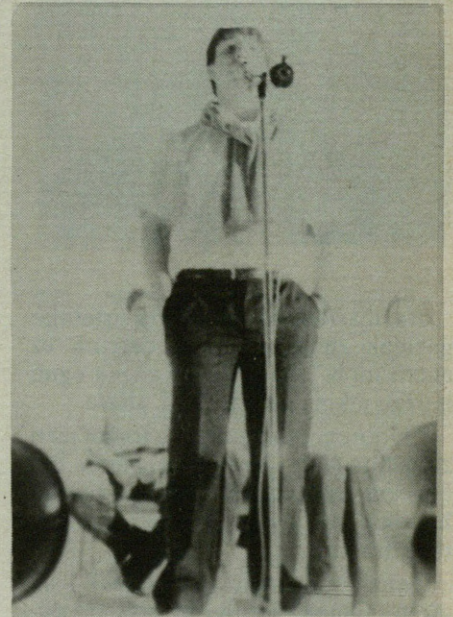
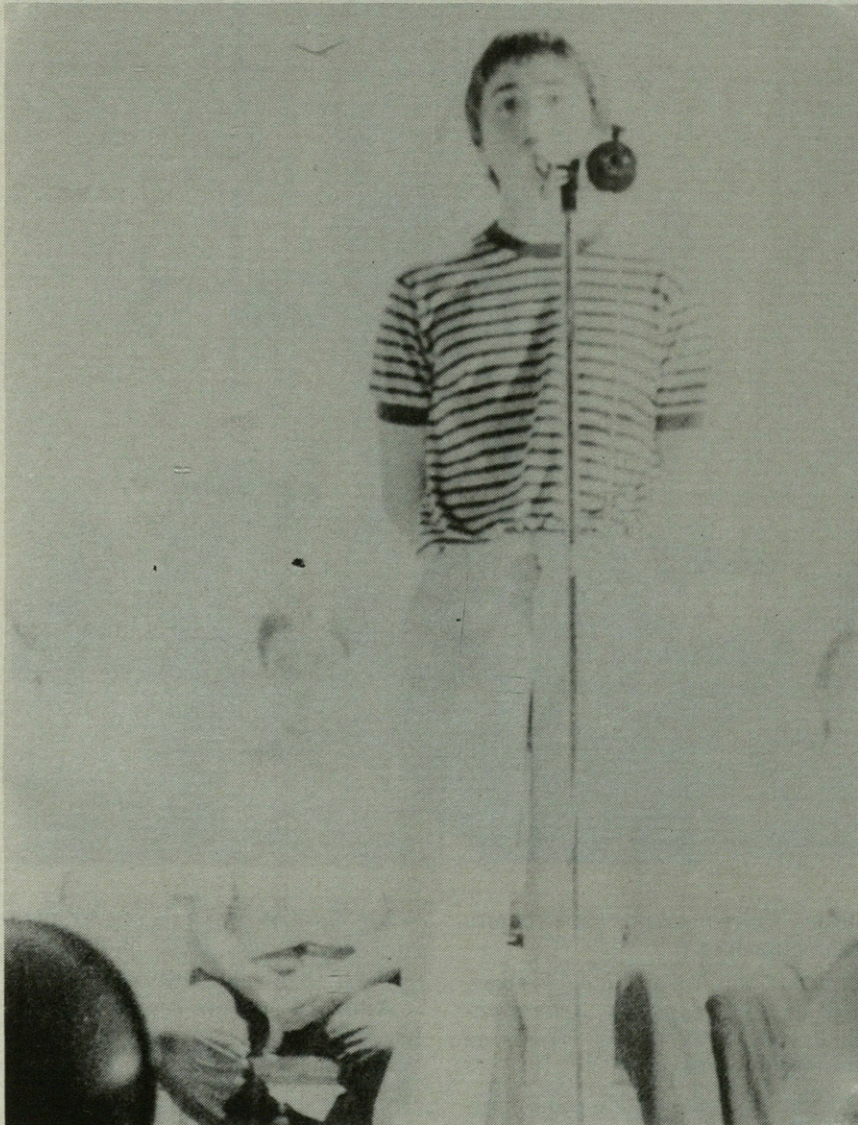

'hemen gehienez figura onak sortzen dira; ez ekipoak'

'esaten dutenez kirolen bat egiten dugunoi errezago omen zaigu ikasten ihardutea, gure kutixiei aurre egiten ohituago gaudelako edo...'

Zarautzen VII Bertsolari gazteen Lizardi saria

Gazteak izan arren erakutsi zuten bere maisutasuna

Zarautzen IRAILAREN 7an ospatu zen VII Bertsolari Gazteen Lizardi Saria. Aurten hogeitun urtetik beherakoentzat antolatu da. Bertsolariak orden honetan suertatu ziren: Felix Iñurrategi, Aretxabaletarra, 16 urte; Pablo Ariztorena, Ernaniarra, 14 urte; Arantzazu Loidi Arrasatearra, 15 urte; Aitor Sarasua, Aretxabaletarra, 16 urte; Jose M.ª Mugika, Urnietarra, 17 urte; Iñaki Sarasua, Aretxabaletarra, 18 urte; Jon Iñaki Izazelaia, Arrasatearra, 16 urte; Jon Sarasua, Aretxabaletarra, 17 urte; Jon Arriola, Gernikarra, 17 urte; eta Xabier Euskitze, Azpeitia-rra, 17 urte.

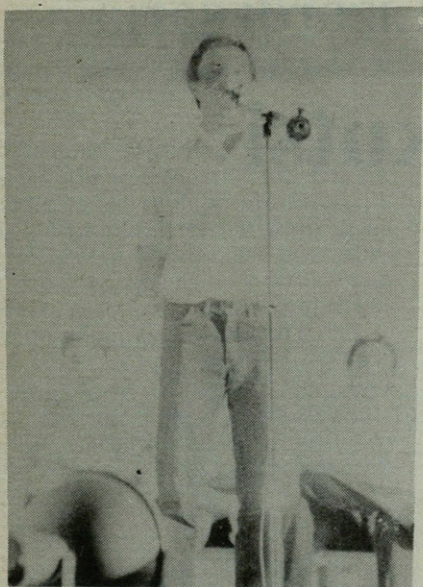
Lehenengo agur bana kantatu zuten eta ondoren puntuatzeko lanari ekin zioten:

Ofizioka hiruna bertso zortziko handian bina-binaka kantatu zuten eta lehen bikoteak ikasketa inguruko gaia izan zuen: Felix Iñurrategi ikaslea zen eta Pablo Ariztorena, berriz, irakaslea. Felix Ekainean examinatzera joan zen eta suspenditu eta berriro Irailean joan eta berdin.

Bigarren bikotea berriz oporretan: Arantzazu Loidik oporrak Benidorrren pasa zituen eta Aitor Sarasuak, alderantziz, Euskal Herrian.

Hirugarren bikotea kalean aurkitzen da: Jose M.ª Mugika Abuztu erdian tobaila besapean duela hondartzara doa, eta Iñaki Sarasua liburu eta apunteekin, eta biak topo egiten dute.

Laugarren bikotea Jon Iñaki Izazelaia eta Jon Sarasuak osatzen dute. Hauek txalupa batetan doaz, baina ezusteko zerbait gertatzen da eta hondoratzen hasten dira.

Bostgarren bikotea 17-18 urtetako gazteak ziren, elkarren berririk ez zuten inoiz izan eta hain zuzen egun hartan jakin zuten bixkiak zirela.

Ondoren bakoitzari bi froga jarri zitzaion: bata lau oinak eman eta bertsoa osatzea eta bestea zortziko handian azken puntua eman eta bertsoa osatzea.

Felix Iñurrategirentzat hauek izan ziren. Oinak: hestu, prestu, ez du, beztu. Eta azken puntua: Hainbat gorroto dabil gaur egun, eta hain maitasun gutxi.

Pablo Ariztorenarentzat oinak: hil, bil, isil, eta ibil. Azken puntua: Txori guztiek maitatzen dute, sortu ziraden kabia.

Arantzazu Loidirentzat oinak: ura, freskura, gura, eta tristura. Azken puntua: behin ere ez da damutzen inor besteri ondo egina.

Aitor Sarasuarentzat oinak: korri, horri, zorri, eta gorri. Azken puntua: Haurtxo txikiak goxatzen dira amatxoren bularrean.

Jose M.ª Mujikarentzat oinak: mardula, sekula, kalkula, burla. Azken puntua: Urteik urte hondratzen dugu gure Xabier Lizardi.

Iñaki Sarasuarentzat oinak: jaio, arraio, saio, zaio. Azken puntua: saiatu faltik ez dugu baina, denok ezin irabazi.

Jon Iñaki Izazelaiarentzat oinak: Baneki, ederki, ireki, eta hobeki. Azken puntua: Zoritxarreko mundu honetan nagusitu da gezurra.

Jon Sarasuarentzat oinak: Mese-dez, lege, fedez, eta ezerez. Azken

puntua: Gorrotorikan gabe begira diezaigula elkarri.

Jon Arriolarentzat oinak: Frango, zango, hango, eta jango. Azken puntua: Perretxikoak bezain errezki ez dira sortzen bertsoak.

Xabier Euzkitzerentzat oinak: futbola, odola, eskola, kontrola. Azken puntua: Handi nahia ta dirua dira gizona galtzen dutena.

Hurrengo froga bina bertso zortziko txikian bikoteak aldatuaz. Xabier Euzkitze kotxea nola edo hala apartatu zuena zen, eta berriro itzuli eta Inspekziara eraman dutela esaten diote. Inspekzioko arduradun Felix Iñurrategi zen.

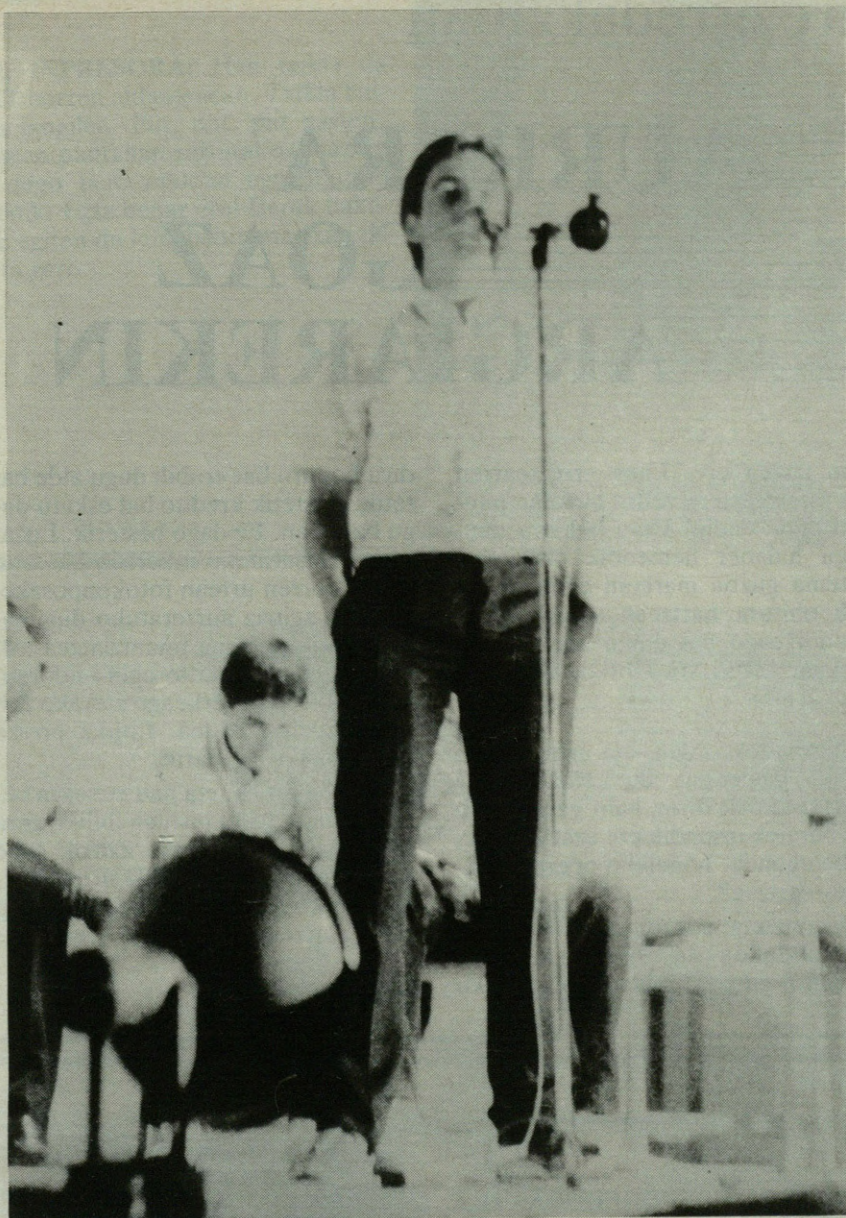
Pablo Ariztorena Jon Arriolak emandako gaseosa edanda mozkortu egiten da.

Jon Sarasua neska da eta Arantzazu Loidi mutila. Biak bainujantzia eroatera denda batetara sartzen dira.

Aitor Sarasua eta Jon Iñaki Izazelaia gela bereko lagunak dira eta gela bereko neska berarekin maitemintzen dira.

Iñaki Sarasuak amets bat egiten du Jose M.ª Mujikak makil bat hartuaz egurtu egin nahi zuela.

Ondoren kartzelako gaia eman zitzaien. Alde batetik puntu bat bertsoa osatzeko eta ondoren gai bat neurri librean bina bertso botatzeko. Puntua hau zen: Zer dela uste duzu enamoratzeko? Eta noski arrazoi filosofiko ederrik entzun zen... Gaia berriaz: azken uholdea dela eta bere gelako lagun maite bat ez etxe, ez guraso, ez ezer gelditu da, eta lagun horri bota behar zizkioten bi bertsoak.

Saioa oso luzea gertatu zen, hala ere entzuleriak arreta handiz jarraitu zuen eta oso pozik irten zen. Aurten-go Saria Jon Sarasuak jaso zuen. Zorionak.

Jon Iñaki Izazelaia eta Jon Sarasua txalupa batetan zihoaztela, ezusteko zerbait gertatu eta hondoratzen hasi ziren:

IZ. Ni ikasletzat jarri naiz eta Jon jarri da maisua, hau egoera txistea degu hau mutikotxo gaisua, marea ere goraino dago kolpetik orain ixua, itxura denez opor hauetan gora egin du pisua.

SA. Gorputzez fuerte dagona baina tiratutzen ez dakina, honek ehun kilo badituela

denontzat gauza jakina, txalupa ondo arrimatzen du pisuaren eragina, hire pisuaz hondoratzen dek trainerurikan haundina.

IZ. Arraunen biok aritzen ginen lehenagotikan jo ta su, ta nere alde z gorputzetikan pisu gutxi daukazu, eta igeri ez dakidala lehendikan badakizu, horregatik bizkarren hartu eta eraman nazazu.

SA. Nik ere asko ez dakidala nahi dizut adierazi, honek ez daki eta ni nau gainen eraman arazi, arraunen sartu aurretik beti errejimenean hasi, ta itsasora hurbildu aurretik igari ondo ikasi.

IZ. Nere gustoko osoa ez da nere lagunak esana, nola hain gaizki jarria dezu batelean lagun dana. bizkarren hartu ez nau nahi eta beretzako hori zama, ez zen hau gerta inoiz egingo eukiz flotadore bana.

SA. Flotadorerik hemen bertan ez det ikusten ta ez dago, ta nik bakarrik igaritea askozaz nik det nahiago, egingo dezu uretan hortxe hainbat irauli ta trago, ikusten nago izango dela beste ito bat gehiago.

Kartzelako gaian Euzkitzek botatako bi bertsoak: Uhoeldeak direla eta bere gelako lagun bat ez etxe, ez guraso, ez ezer gelditu da eta lagun horri botatako bertsoak.

Uholde batzuk direla eta iritsi zaigu kaltea, badakit oso ederra ez dela horrela orain izatea, baina nik zenbat maite zaitudan kantuz nahi det esatea, bakarrik zaude bainzu zabalik nere etxeko atea, jakin ezazu zukin nauzula nere senide maitea.

Hor sortu zaizun kaltea hain da eskasa eta mardula, orain artean horrelakorik ez zendun izan sekula, zuk badakizu aspalditikan lagun arte bat gendula, elkar maitatzen jardun dugula zergatik ez dakigula, jakin ezazu zerbitzari bat Azpeitian badezula

Zaldubi

Makina berriak gure erredakzioan

AURRERA GOAZ ARGIAREKIN

Isilik egon da ARGIA abuztuan bainan ez geldirik. Gutariko batzuk oporretara joanak ziren bitartean hemen aritu gara lanean beste zenbait makina berri hauek martxan jarritz eta hauen barneratzeak geure egoitzan eskatzen zituzten moldakuntzak prestatuz. Besteak bakaziotatik bueltatu baino lehen nahi genuen euki dena pronto pronto, baina ez da hala gertatu. Denon laguntzaren beharrean aurkitu gara azkenean bazterrak garbitzeko, paretak zuritzeko eta berriro ere aldizkaria kaleratzeko gauza guztiak konpondu eta txukuntzeko.

Lau dira ekarri ditugun makinak: mikroordenadore bat, bere pantalla, inpresora eta fotokonponedora. Berri berriak dira aurrenengo hirurak. Bigarren eskukoa laugarrena.

Hauen bitartez hiru lan egiteko aukera ukanen dugu hemendik aurrera: fotokonposaketa alde batetik —orain arte beste enpresa baten egin ohi izan duguna, eta ARGIA ateratzeko orduan garestien gertatzen zitzaigun prozesutariko bat zena—, harpidedunen artxiboa bestetik ordenadorean dauzkagu jada zuen datu guztiak, eskuzko fitxeroa hor geratu da bazterrean—, eta azkenik zuetako bakoitzaren etxera heltzen den ARGIAk daraman «faja» elaboratzea —lehen makina zahartarekin egin behar izaten genituen banan bana, orain inpresorak egingo ditu berak bakar bakarrik—.

Halaz eta guziz ere ez uste dena makina hauek egingo dutenik. Zuri iristen zaizun errebista bakoitza oraindik ere doblatu egin beharko dugu (eta 4.500 zarete!), seilluak jarri, aldizkari bakoitzari bere faja ezarri, pilatu, lotu, sakutan sartu, korreosetara eraman...

Dena den aitortu beharra dago lana asko erreztuko digutela makina hauek. Horretarako erosi ditugu

hain zuzen ere. Lana erreztearren eta astero astero zeure buzoian puntual egon dadin. Esan beharra daukagu halaber hemendik piskatera, sistema guztia martxan egotean eta guk ohitura hartzean, gaurkotasun haundixeago bat eman ahal izango diogula ARGIAri. Hori da behintzat gure asmoa.

Norbaitek ordea, eta arrazoiz beterik, galdetuko du: Nola liteke ARGIAkoak diruz hain gaizki ibilita, beraiek oraindik ere ezer kobratu gabe egonda, honelako operazio batetan sartzea?

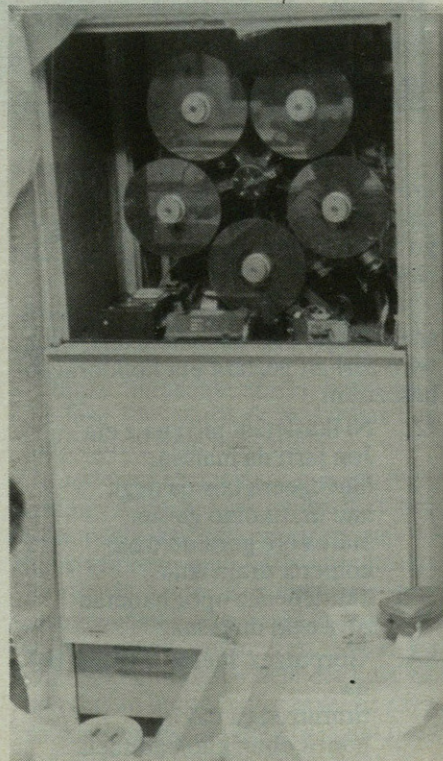
Erantzuna edozeinek entenditze-ko modukoa da. ANAITASUNA taldeko gure lankideek emandako

diru kopuru bat erabili dugu alde batetik. Bestetik kredito bat eskatu dugu bankoan. Ez dago besterik. Luza-rra pentsatutako inbertsio bat izan da. Datorren urtean fotokonposaketa geuk eginaz aurreratuko dugunarekin sistema osoa finantziaztea lortuko dugu. Eta, kitto egin ondoren, hortik aurrera merkeago aterako zaigu aldizkaria egitea. Lojika erraza da, ez dauka bueltarik.

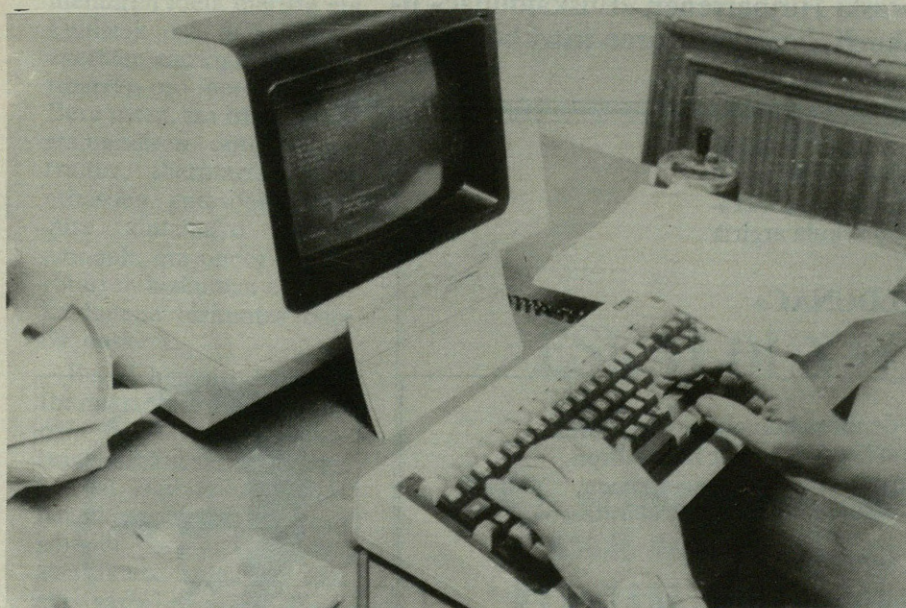
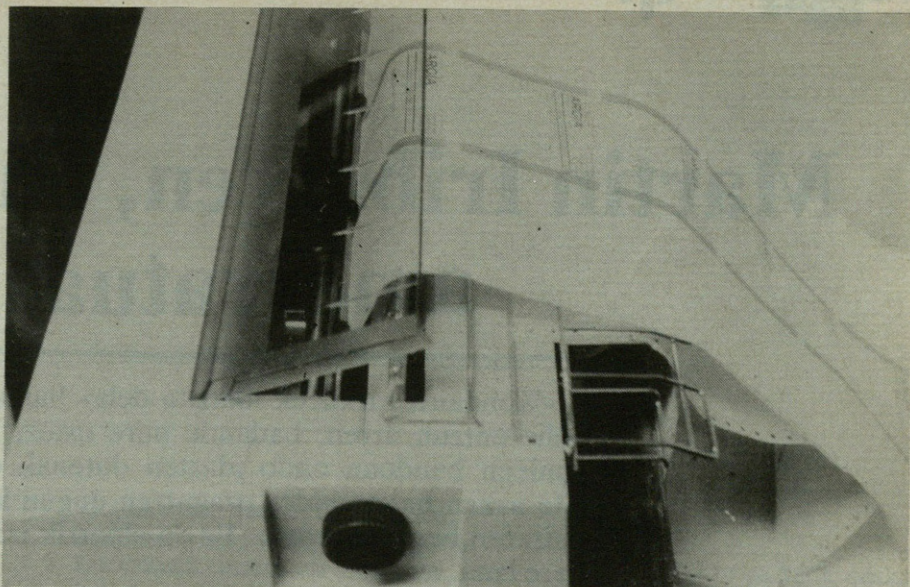
Aurten ordea, eta hau ere esan beharra dago, justu justuan ibiliko gara urtea ondo bukatzeko. Zorrik gabe agurtu nahi genuke 1984.urtea, baina nahiko lan! Dena dela ailegatu gara. Aurrera goaz ARGIArekin.

ARGIA

1. FOTOKONPONEDORA: Hau da TXT izeneko gure monstruo berria, sistema guziko trasterik handiena. Bost disko horiek kristalezkoak dira eta eten gabe dihardute jira eta bira. Aze belozidadean gainera! Disko bakoitzean letra klase bateko famili osoa ageri da. Lente sistema baten bidez behar den letraren argazkia ateratzen da makinaren bestaldean dagoen paper fotografiko baten. Luzea ematen duen prozesu hau «amen» esan baino lehen egiten du TXTak. Horretarako, beste mila gauzen artean, programadora berezi bat dauka bere sabelean. Ikusteko modukoa da.

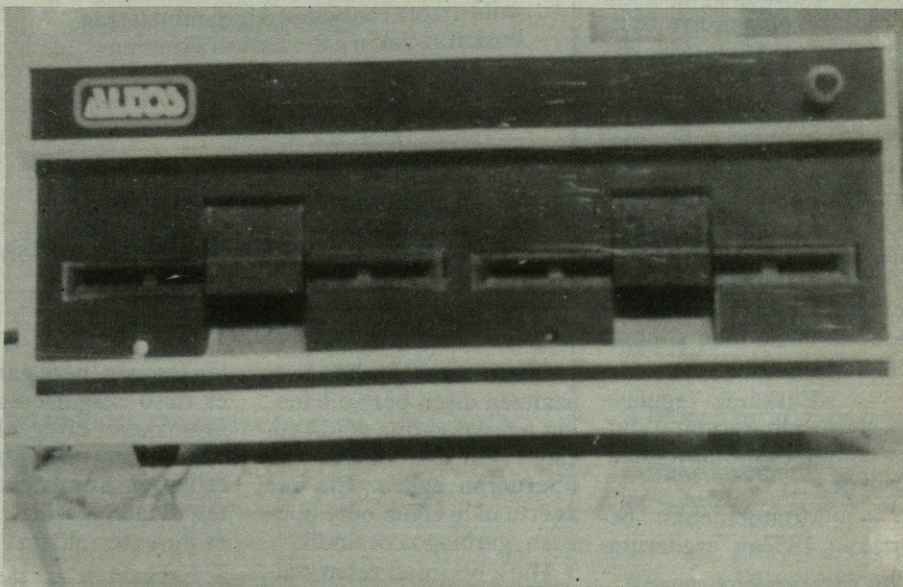

2. INPRESORA: Hau txikia da TXT horren aldamenean. Txikia bainan langilea. Piit, piit, piit hasten denean pantallan sartutakoa idazten ez dago beñe ondoan aguantatuko duenik. Ezta behar ere! Berak bakarrik egiten du lana behin martxan jarri ta gero.

3. PANTALLA ETA TEKLADORA: Telebista txiki baten modukoa. Berdez idazten du zuk nahi duzun guztia. Erotzeko modukoa da. Azkenerako hitzegin eta dena egiten duzu berarekin. «Zergatik egin didan hau?, zergatik?» Euskaraz, gaztelaraz eta ingelesez hitzegiten digu berak. Horrelako laguna bilatuz gero zertarako ezkondu?

4. MIKROORDENADOREA: Sistema guztiaren burua eta bihotza dugu hau aldiberean. Berari ematen zaizkio dato guztiak pantallaren bidez. Berak ematen ditu ordenak gero; berak gordetzen ditu bere buruan nahi ditugun gauza denak. Eta horrekin batera bera da beste guztien bihotza. Berarengandik ateratzen dira TXT, eta Inpresorarako zainak. Ezin dute hau gabe bizi. Ezta pantallak ere.

Martin Iribarren, euskaldun amorratua

«Kondaira garaileek idatzita dela» hamaika aldiz entzun arren, badaude nere ustez, gal-tzaileen bandoan ondo idazten dutenak ere! Eta azken hauen bidez ezagutzen dugun kon-dairaren beste aurpegia. Ez da alperrik izaten bere lana, ez!

Eta goiko esaera defenditzen dutenak, ez dute zihuraski Hiribarrenen «Euskaldunac» li-burua irakurri, bestela ez ziren iritzi berakoak izango.

Hiribarren, euskal kulturaren goraile

Joan Martin Hiriba-rren, 1810an, Lapurdiko Azkain herri koxkorran jaio zen. Gazte gazetarik apaiza sartuta, laister Baio-nako kalonjea bihurtuko zen.

Euskal Herria zen mun-du honetan maitatzen zuen gehiena, eta maitasun honi jarraituz, bere aberriari es-keiniko zizkion bere lan eta asmo guztiak. Bere idazlan guztiak ez dira gu-regana iritsi, hala ere nahi-koa geratu zaigu. Nahiz eta oso idazle emankorra izan, hiru liburu argitaratu ziz-kioten bakarrik:

— «Euskaldunac»— Olerki eta bertso liburua. Euskal Herria hain ondo goratzen duen liburu hau, bost mila bertsoz osatua dago. Liburu honen bidez lehenoko ohitura zaharrak, aintzinako esanak, eta le-henoko bizimodua kontatu nahi zizkigun.

— «Euskaraz eguia»— 1858an argitaratuta. Libu-ru hontan erlijiotaz mintza-zen da.

— «Montebideoko be-riak»— 1853an argitaratu-ta.

Bazuen idazki gehiago ere, eta haien artean hizte-gi eder bat, bainan zoritxa-rrez ez zuten sekula argirik ikusi.

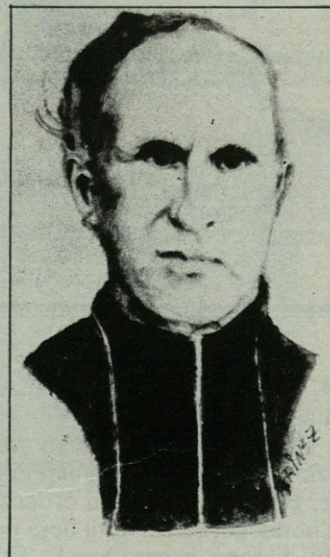
«EUSKALDUNAC»

Liburua

«Hanbat denbora huntan nausi tokiaren, gutic yakin herrian nondic heldu diren, Cer eguin duten aitec hemen egoteco, bere sor lekhu maiten harmez geiratzeco».

«Haur osteac ikusi, buraso gastutan, urthe multzu egoten eskola handitan, mihi arrotz cenbeitez ikhasi mintzatzen, euskaraz yakin gabe kasic irakurtzen».

«Españolec español nahi dute yakin, fransec ere franses bere arantzekin; Certaco eskaldunac utziren eskara, bilhatzeco non gasta bertzetan denbora?».

J. Martín Hiribarren
(1810 - 1866)

Liburuaren hasieran azaltzen diren bertso haue-kin nahiko garbia gelditzen zaigu zein eta nolakoa zen liburuaren egilea. Eta zer agertu nahi zigun bere libu-ruan, garbiagoa oraindik.

Hark liburuan zehar esa-

ten duenez, bere garaikide-ek onso ezagutzen zituzten Frantziako erregeek egin-dakoak, eta ezer gutxi gure arbasoen kondairaz. Ikus-ten dugun bezala, gauzak ez dira asko aldatu!

Euskaldun gazteak ari

ziren pentsakera eta filoso-fia ikasten, euskeraz ira-kurtzen ez jakin arren. Hau ikusita Hiribarrenen odola kixkaliko zen. Ikus dezakegunez hau ez zen bere garaiko monopolioa. Gaur badaude gure artean

euskeraz jakin gabe inglesaz ikasten dutenak. Ez, gauzak ez dira asko aldatu! Lehen bezain tontolapikuak jarraitzen dugu euskaldunok.

Liburuaren zehar Larra-mendiren ideia iberista eta kultistak oso nabarmenak agertzen zaizkigu. Bai, Hiribarren oso iberozale zen. Bere ustez, eta Manuel Larra-mendiren dotrinak jarraituz, iberotarrak gure arbasoen gurasoak ziren, gure aintzinako aitona-amonak; eta ondorioz iberotarren hizkuntza eta euskaldunena hizkuntza bera da: euskera.

Bere lehenengo bertsoek Iberiako historia kontatu nahi digute, gero Kantabriakoarekin jarraitzen du, Euskal Herrikoarekin bukatzeko azkenez. Hiru zati hauetan gure hizkuntzaren atzerakada izugarria argi eta garbi azaltzen digu. Geroxeago euskal erregeen historiaz luzatzen da, eta hau ondo ikutu ezkerozazpi lurraldeen berezitasunak kontatzen dizkigu.

Lapurdirekin bukatzean, bere herri guztietako aurkezpen bat egiten du, bere bihotzeko Azkain maitiarekin amaitzeko. Bainan ez da dana honekin ados gelditzen, eta Zumalakarregi eta bere antzeko euskaldun haundien bizitzaz eta ekin-tzaz mintzatzen da.

Azkenez, eta bere bertsoetan kantatzen duen guztia desagertzeko egoera larrian ikusiz «KANTA MIÑA» deitutako bertsoekin agurtzen da. Ea hemen zati honen azken bertsoa:

«Eguia zare, Yauna, bidea, bicia;
guida zazu ceronec Eskaldun guzia.
Luce diozu eman bicia menditan,
balinba izanen da zurea mendetan!»

ESKALDUNAC.

IBERIA, CANTABRIA, ESKAL · HERRIAC,
ESKAL · HERRI BAKHOTCHA
ETA HARI DARRAICONA.

*Adhæreat lingua mea faucibus
meis, si non meminero tui!*

Ahantzean herria,
Ihar bekit mihia!

Décembre 1853.

J.-M. HIRIBARREN.

BAYONAN. — FORÉ ETA LASSERREN, Imprimerian,
Orbeco carrican, 20 numeroan.

Hiribarrenen ezaugarriak

Gazte gaztetik euskalza-le sutsua eta abertzale amorratua dugu Hiribarren. Bere idazlanetan Euskal Herriaren izaera eta nortasuna azaldu nahi ditu. Hori zen bere helburu bakarra. Larra-mendiren jarraitzailea bait zen oso euskera kultoa erabili zuen. Askotan hitz berriak asmatuz. Hala ere oso euskera onaz idatzi zuen, eta dirudienez oso erreztasun haundia zeukan idazteko.

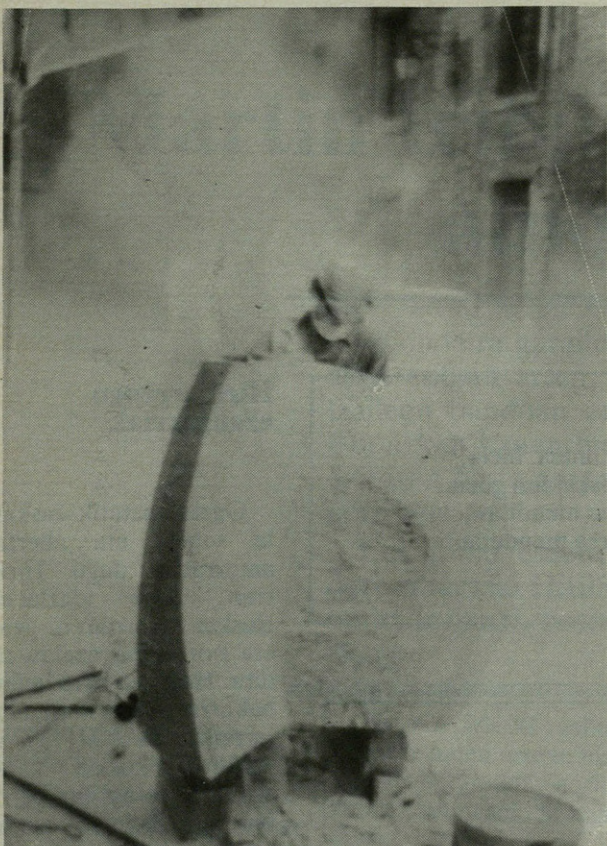
Denok dakigu zein egoera gorrian dagoen gure hizkuntza eta gure kultura osoa ere. Gure herriaren kondaira zeharo ezezaguna egiten zaigu, eta zer esanik ez gure literatura.

Ezagutzagabetasun hon-tan dugu Hiribarren sartuta ere. Bainan nere ustez, Hiribarrenek zerbait gehiago merezi zuen. Hauxe da nere iritzia behintzat.

Honelako putzu beltzean sartutak gaudelarik, Hiribarrenen izena liburuaren barrenean desterratuta dugu. Ez da harritzekoa, Euskal Herria ezberdina bait da!

Bainan ez al gara sekula putzu nazkagarri hontatik aterako? Saiatu gaitezen mesedez!

Karlox BARRENTSORO

eskulturgintza plazara!

Uztaila hasieran ekin zioten, hilabete osoa iraun zuten lanean eta jaietarako bukatuak zeuden sei lanak. Sei eskultura, zur, burdin, bustina ta marmolezko sei lan. Abuztuaren hantxe egon ziren, Matxete enparantzian, edonork ikus zitzan. Orain berriz, Gasteizko parke batetan daude; eraman berriak izan dira. Ekintza hau bere giroan, kultur giroan eta egoeran kokatzearen, Chatén eta Paco San Miguelekin hitzegi dugu.

Ideiaaren sorreraz galde-tzean, beraiek ikusitako beste esperientzietan oinarritzen dela diote; Hecho herrikoa (Huesca) aipatu digute lehenik, baina baita Mikel Campo eta Paco San Miguelek iaz Italia eta Yugoslavian zehar egindako ibilaldia ere. Han aire za-

balean aritu ziren eskulturak egiten, lurralde haietan hain ugari diren museo irekiak osatuz.

Hori ikusirik, eta antolaketa ona dela medio, erakusketa bat, simposium bat, pentsatu zuten egitea Euskal Herrian. «Guk lehenago, eskultura erakus-

keta bat egin genuen ka-lean. Honetan berriz, inter-resgarria iruditu zaigu es-kultura baten prozesu osoa jendearen aurrean egitea. Herri mailan izan da, baina guk Euskadi mailan nahi genuke: eskultura simpo-siuma, urtero egingo zena hiri eta herri ezberdinetan eta nazioarteko mailara iri-tsiz, bertako eta kanpoko eskultoreen arteko ideiak eta eritziak elkartrukatu.

Eskulturak parke eta berdegunetara joango lirateke. Honelako ekintzak Europako zenbait herritan egiten dira, Yugoslavian bereziki, han urtero 100en bat simposium antolatzen dira».

Simposium bat nola antolatzeko projektua eman diote Eusko Jaurlari-tzari, halere eta proba gisa, Gasteiz mailan pentsatu zuten bat egitea, eta udale-txeak onartu zuen. Izan ere Gasteiz mailan egin dira beste ekintza batzu udale-txearekin batera: bi era-kusketa kalean —Arquillos izeneko tokian—, eta par-ke eta berdegunetarako es-kulturak egitea. Gasteizen zehar eskultore hauen zen-bait eskultura daude saka-banaturik, iturri, parke eta plazetan.

Gu denok «Escuela de Artes y Oficios» delakoaren inguruan ezagutu ginen, eta elkarrekin lanean hasi erakusketak antolatzeko adina material edukitzea-gatik».

Talde bat osatzen dute eta ez omen daude oso ados artistaren lana eta ikuslearen arteko harremana nolakoa izaten den era-kus-tokietan «ez genuen geure lanak kulturako obje-tutzat hartu nahi, baizik eta kritikagarriak».

ERAKUSKETA: Sorketa lana

«Eskulturgintza interes-

garri egin nahi dugu lana-rekiko errespetoaren bide-tik», eta horretarako plaza-ratu ziren, 5.000 kilo pisa-tzen zituen egurra edo 400 kiloko harriak eta zenbait egun eta lan neketsuaren ondoren eskultura amaitu arte dagoen tarte hori era-kutsi nahi izan dute; es-kultura batzuren prozesu osoa, alegia.

«Normala da egile-lana arteko harremana ikusten duenak, egileak irauten di-tuen orduak materialaren hautsa hartzen, bere bero-tasuna jasaten, horrek egi-learentzat ezer oso garran-tzitsua dagoela ikustea; eta agian ikuslearentzat ere izan daiteke probetxuga-ria».

Erakusketarako gastuak udaletxearen kontu izan di-ra; Aralarretik ekarritako haritza (bost tonelada pisa-tzen zituen) edo marmolez-ko harriak, burdinak, bus-tina... Materialen kostea da eskulturgintzan ari di-ren hauen zailtasun han-dienetarikoa bat; baina ba-dauzkate beste zailtasun batzu ere: «Industri tailer bat behar da, toki asko eta tresnak; lan bat burutzeak denbora asko esijitzen du eta materialak garestiak di-renez gero, oso zaila da lan baten komertzializazioa».

Gasteizen arestian aipa-turiko «Artes y Oficios» delakoan badago tailer bat, baina ikasteko; ikasi ondo-ren nor bere kasa dabil, he-rriren batetan edo lonjaren bat... batzuk eskatutako eskulturak bakarrik egiten dituzte, beste bat ordea, hortikan aurkitutako bur-din zatiez ari da, «etxe za-har baten gapirioa edo za-rama artean aurkitutakoa darabil».

«Tailer bat behar dugu, Gasteizen ez dago bat ere; erakusketa hau oso ondo dago baina honek hasiera izan behar du», izan ere erakunde ofizialen jokaera ez dago hain garbi, Diputa-

zioak museo bat du, baina honen inguruan ez da deusik ere egiten; horrez aparte eta udaletxearekin batera arte plastiken urtebikoa antolatzen du baina «beti bezalakoa da, kultur arlo hau bultzatzeko irudimenik gabe».

Udaletxearen jarrera berri, nahiko pasiboa da; proposatzen dizkioten proiektuak onartu ohi ditu baina bere aldetik ezer berririk sortu gabe. Dena dela aitortu behar da Gasteizi aurpegia aldatzen ari zaio; Oteiza, Alberdi, Basterretxea eta Josetxu Agirre-ren lanak dauzkagu gure

Fernando hegoak jartzen harriari, atzean Paco marmolezko uhina egiten. (EGIN argazkia).

kaleetan; Gasteizko eskultoreek ere egin dituzte beste batzu, eta oraingo sei lan hauek ere hiriari eman dizkiote. Zu, irakurle, hau irakurtzen ari zaren une honetan, eskulturak Gasteizko parke batetan, Arriagakoa ziuraski, egongo dira, denak batera simposium antzeko batetatik datozela erakutsi nahiean.

Datorren urtean beste simposium bat egingo da... baldin eta Eusko Jaurlaritzak nahi eta bultzatzen bada, noski!

Xabier E.

Uztailean, arratsalde bat, edozein, berdin da; Matxete enparantzan langile batzu, piontzan ari direla dirudi baina hurbilduz gero eskulturak egiten ari direla ikusten da.

Izerdi patsetan, lan-jantziak zikin, tresnei helduta ari dira su ta gar. Bero egiten du, arratsaldeko bostak dira eta jende gutxi dago plazan. Zortziak aldera etorri ohi da jendetza, batzu zurezko eskulturaren —emakume baten irribarra— gainean eseritzen dira porroia patxadaz edateko, beste batzu eskulturen eboluzioaz mintzatuko dira, baina orain, bostetan, eskultoreak aparte oso jende gutxi gaude. Atzurra ta motozerra, mailuka eta soldagailua; kontuz ari dira, arreta handiz. Betaur-rekoak eta moxorroak daramatxate. Langileak dirudite; goizeko bederatzi edo hamarretatik arratsaldeko zortzietara egiten dute lan; bazkaldu plazan dagoen taberna bakarrean, «Txato»n.

Jendearen komentarioak entzuten dituzte, eritziak trukatu; gustora daude jendearen harreragatik eta

lanean

ikusleen jokaera aztertzen dute, umeen jolasak ikusi. Eskua pasatzen dugu marmolezko harri lixatuaren gainetik, leun leuna dago eta atsegina zaigu. Ume batzuk txirrista leku bezala hartu dute eta jolasean ari dira. Eguzkiak gogor jotzen du eta porroia pasa da; esku batetatik bestetara; txisteren bat, atsedalditxoa.

Beti ari da baten bat lanean... beno, beti ez, «El pais»ekoak etorri zirenean eskultore bat bakarrik omen zegoen eta ezin izan zuten argazkirik atera.

Auzokoek, orohar, onartu dute ideia, baina badaude betiko kexak; musika jarri nahi zuten lanaren zarata itotzeko, baina ez diete utzi; diska bat entzun beharrean mailuaren hotsa edo zerrarena heltzen da inguruko ikusle ta auzokoen belarrietara.

Uztaila da, arratsaldea, txakur bat, jende gutxi dago; lixa-mekanikoa, zerra, atzurra, aizkora, mailua, soldagailua... lanean ari dira, obretan daudela dirudite; langileak ematen dute, langileak dira, artearen morroiak.

Ipar Euskal Herriko GUK kantari taldeak

«Geroa» emankizun berria

Isilik egon ondoren denbora luzean berriro bildu da Ipar Euskal Herriko «GUK» kantari taldea. Orain dela pare bat aste eskaini berria da bestaldean «Geroa» emanaldia.

Taldea ez da hasiera bateko berbera, zenbait musiko berri sartu dira beste batzuk kale-ratu ondoren, baina aditu dugunez lehengo «GUK» taldearen moduak mantentzen dira oraingoan ere.

Taldearen historia, zergatiaz eta oraingo emanaldiaz mintzo dira Donapaleuko HERRIZ HERRI aldizkaritik jaso dugun elkar-riketa honetan. Oartzun eskasa izan zuten Hegoaldean bere garaian. Gehiago merezi zuten. Saio hau entzuteko irriz geratzen gara hemen.

«Aita seme laborari»

A.: Noiz hasi zineten kantari?

Guk: Lehen lehenik Beñat Sarrassola hasi huen kantari 1968. urtean kitarra berak jotzen zuela. Handik laster Mañexekin juntatu eta urte betez ibili ziren, Ipar aldean bereziki, eta Hegoaldean behin edo bertze. Beranduxeago Pampi Lacarrisu eta J. Paul Bercaits juntatu zitzaizkigun., Davant musikaria etorri huen ondoren bere sono materialarekin. Bost urtez aritu izan gintuen.

A.: Zein izan zen, eta noiz, zuen aurrenengo emanaldia?

Guk: «Aita seme laborari» 1973ean, orain dela hamar urte. Orduan jendeak kasu handia egiten zioan bozari eta ez hituan hitzak egoten. Gure orduko irakaspenera izan huen behar genituela kantatu jendearen grinak aipatu, eta horrela, haien arranguretatik abiatuz entzunak izanen ginel gehiago. Horretarako asmatu genian Aita seme laborari batzuren istorioa.

A.: Horren ondoren «Langile, Laborari, Nagusi» ikusgarriarekin hasi zineten...

Guk.: Aurrenengoan aitarekin lanean ari den seme baten istorioa kontatzen bazen, aita utzi, Parisera joan zerbaiten bila, eta berriro ere aitarengana itzultzen zena, beste bigarren honetan esan daiteke sozial mailako arazoak zirela ikertuak, eta anitz ideia ateratzen zirela istorio zehatz bat haritzat hartu gabe. Ikuskizunaren erakaspenera zen langile eta laborariak behar zutela eskuz esku lanean aritu eta elkar atxiki. Noren kontra? «Nagusien» kontra.

Oraingoarekin nekazaritza kanpo ere bizi daitekela diogu

A.: Hirugarren honetan nekazaritza, laborantza al duzue berriro ere gai bezala?

Guk.: Ez, ez dizkiagu laborantzako problemak ikertzen. Baina, Iparaldean usu gertatzen den bezala, nola laborari semeak garen eta horrelako etxe asko dagoen hemen, etxalde ttipi batetan gerta daitekeen istorioa duk.

Hemen erakusten diagu nola gure herriak laborantzatik kanpo ere behar duela ikasi bizitzen, bereziki industria sortuz. Ez inolako nagusi baten zain egonaz fabrika egin dezan, baizik eta guk sortuz lana geure herrian. Ekonomiarik gabe ez zegok kulturarik. Biztanleak behar dizkik kulturak, eta bizitzeko lan egin beharra zegok. Nola laborantzak ez duen behar adin bat jende bizi arazten industriak egin behar dituk. Aldaketa ederra izanen duk geure herriarentzat.

A.: Zuen azkenengo emankizun honetan diotuzenez denak abertzaleak izango gara hemendik hamar urtetara...

Guk.: Ez dugu erran denak abertzaleak izanen gara.

A.: Hor ordea hori agertzen da.

Guk.: Agertu nahi duguna haxe besterik ez da, Herri hau abertzaleek bakarrik dutela salbatuko eta ez beste inork. Jadanik gaur egun, Euskal Herrian ageri den bixitasuna abertzaleek sortzen ditek; hauek mugitzen dituk kultur mailan, hauek ari dituk azken 5 urteotan ekonomian ere plantatzen.

Agertu nahi izan dugu-na, bere herriarentzat zer-bait egin nahi duenak, be-har duela abertzale aukera egin, ez baita beste bide-rik.

A.: Iparretarrak aipa-tzen dituzue...

Guk: Bai, IK aipatzen dugu ez baita gordetzen ahal eta ez baitu gorde be-har borroka armatua bade-la Ipar Euskal Herrian. Horrela erakusten dugu herriaren etsaiek erabil-tzen dituzten jokamolde guztiak abertzaleek ere ibiltzen dituztela gauegun, bai sindikatu lanean, bai politika mailan, bai irakas-kuntzan... eta baita ere armen bidean. Euskalduna

terrorista bat duk jendea-rentzat arma hartzen due-nean, eta ejerzitoa edo po-lizia, hura ez.

Musika aldetik aire flamandar bat daukagu

A.: Musika aldetik zein-tzuk dira zuen iturriak?

Guk: Ez dugu iturri be-rezirik. Aire bat Flaman-darra dugu, bainan betida-nik hitzak egin ondoan eta nork kantatuko duen era-baki ondoren emeki emeki sortzen da airea gure artean.

A.: Ba al daukazue esa-terik nolakoa den zuen lan moldea?

Guk: Aurrenengo bi ikusgarrientzat 6 ilabetez bildu gintuen mahai baten inguruan ikusgarriaren har-ria eta ideia nagusiak fin-katzeko. Ez zegoean beste ezer oraindaino eginik. Emeki emeki taldea osatu huen, nik (Beñat ari da oraingoan hizketan) egin nizkian bertsoak.

A.: Eta azkeneko hau?

Guk.: Oraingo honetan Mañexek eta biok finkatu diagu mamia. Gero bertze lagunerri erakutsi ea zer atera ahal zen lehen lerro horietarik; denok batera landu diagu ikusgarria. Egia erraiteko ez diat seku-lan bakarrik egin kanturik. Kantu bat duk erran nahi

bat, eta uste diat indar han-diago baduela elkarrekin egindako gauzak.

A.: Tituloa, edo izena «Geroa» jarri badiozue... zergatik izan da hori?

Guk.: Jendeak berak be-har dik antzeman horren zentzua berak sentitzen duen bezala. Hasieran erraiten nian erdaraz «Pro-jection». Euskaraz zertako ez «Geroa», nahiz iragane-koa, nahiz oraingoa izan? Ezen geroa ez bait dezake-gu erran nola eta zertaz egina izanen den.

Oharra: Herriz Herri aldiz-karian agertutako elkarriz-keta hau geronek moldatu dugu euskara aldetik batu-xeago izan zedin.

**hurrengo
orriko
gurutzegramari
erantzuna**

	1	2	3	4	5	6	7	8
1	B	O	Z	K	A	R	I	O
2	I	•	I	A	L	A	•	G
3	Z	•	O	P	I	T	•	N
4	T	O	•	E	T	•	B	A
5	A	H	•	L	O	•	I	M
6	N	O	R	A	B	I	D	E
7	L	I	I	•	•	G	A	Z
8	E	N	•	A	G	•	I	T
9	G	•	A	N	A	I	•	N
10	O	S	T	I	R	A	L	A

Biak gainean

Landetako baso luze eta amaitezi-netik inoiz pasa bazarete, eta inoiz gaua heldu bazaizue, gogoan izango duzue, baso hartan lo egiteko lekua aurkitzea zein nekeza egiten den.

Ba Abuztu aldean Holandan hila-betea pasa ondoren etxera zetorrela, konturatu gabe ilundu egin zitzaion nere lagun bati. 40 kilometro eginda gero, ikusi du hotel bat eta:

— Lo egiteko lekurik ba al da?

— Ba justu hotel guztia beteta daukat, baina... itxoin! Ganbaran bi-kote bat dago eta agian ez zaie in-portako bionbo bat jarrita, zuk ere han lo egitea, nahiko haundia baita, eta gainera, bi ate ditu eta ez zarete elkar ikusiko ere.

Deitzen die, arazorik ez dute jar-tzen eta nere laguna lo egitera doa. Ohean etzan eta bapatean elkarriz-keta hau hasten da entzuten.

— Beno, zu gainean jarri eta ni azpian.

— AaaaH, Mmmmmm, Grro-uummm.

Nere laguna bero-bero eginda ohean bueltaka.

— Eta orain zu azpian eta ni gai-nean.

— Mnnnnnnn, Aaaaahhhh, Uuuuuuhh.

Lagunak ez zekiela jada non sartu, oheari buelta eta buelta.

— Eta orain biok gainean.

— Biok gainean? —pentsatu zuen nere lagunak—. Hori ez da posible, nola arraio egingo dute?

Altxatzen da ohetik isil-isilik eta han ikusten du bikotea ohe gainean maleta itxi ezinik.

Noren aurka?

Kontatu didaten hau, oso famili-abertzale batetan gertatutakoa da. Bildu da famili guztia halako bilera batetan eta bazkaldu aurretik alaba-rik gazteena kitarra jotzen ari da. Ki-tarran eranskailu bat jarrita dauka. «Ipar Euskal Herria Borrokan». In-guratzen zaio politikaz tutik ere uler-tzen ez duen izeba zahar bat eta gal-detzen dio:

— ¿Qué pone ahí?

— País Vasco del Norte en lucha.

— Ah, sí, contra los del Sur.

Aste honetan entzundakoak

— Oso neska zerrenda da (Oso neska listoa da).

Hau sinistuko ez baduzue ere, orain dela pare bat hilabete Donos-tian gertatu zen:

— Galtza bakero pare bat erosi nahi nituzke.

Dendariak ulertzen ez duenaren keinua egiten du, baina itxoiteko adieraziz. Handik minutu pare bate-tara beste dependiente bat irteten da eta esaten du

— Wat do you want?

Tranpia

Garai batetan baserrietan ez zen apenas argirik ordaintzen, tranpa batzuen bidez kableetatik ekartzen bait zen.

Halako batetan joan argiaren ko-bratzailea Usurbilgo baserri bateta-ra:

— Argiaren kobratzaileaaaaa! Iri-ki atea!

— Itxoin piskat! Itxoin piskat!

— Atea irikitze!

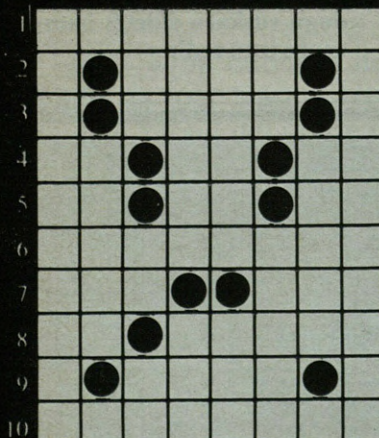
— Itxoiteko! Tranpia kentzen ari gara eta!

— Tranpia kentzen? Ikusiko du-zue!

Bultzatzen du atea bere indar guz-tiekin eta KATAPLUF! ximaurreta-ra.

— Esan dizut ba itxoiteko, xima-uraren tranpia ixten ari nintzela.

1 2 3 4 5 6 7 8

HORIZONTALAK:

1.— Poza, alegera. 2.— Bat. (Atz.) Baikor, poza adierazten duena. Kontso-nantea. 3.— Kontsonantea. (Atz.) Pertsona, normalean gizona, adierazteko argotezko hitza. Kontsonantea. 4.— Exklamazioa. Filme ezagun baten izen-burua. Baldintzazko aurrizki. 5.— Exklamazioa. Ametsetan egiteko egin be-har dena. (Atz.) Nota musikala. 6.— Ibilzentzu, direkzio. 7.— Erromatar zenbakietan 52. Bizkaieraz «Kin». 8.— Superlatibozko atzizki. Zilarren sinboloa. Iraultza Taldeak. 9.— Kontsonantea. Nere amaren seme. Kontso-nantea. 10.— Asteguna.

BERTIKALAK:

1.— Zona batetan bizi direnen multzoa. 2.— Bokala. Lapur. Kontsonante. 3.— Kausa, arrazoi. 4.— Datibo mugagabea. Kanpoan. 5.— Buru gainera-ko tramankuilua. Euskal Herriko mendia. 5 (Atz.) Edariak gordetzeko on-tzia. Su-mihia. 6.— (Atz.) Jatorrizko atzizki. Inuxente Galanta. Kasik. 7.— Bat. Txango. Berrogeitahamar. 8.— (Atz.) Geroaldiko partizipioz, Gauza batek beste batekin duen parekotasunez jabetu.

OHARRA: (Art.) Laburduraz aurkezten ez bada, hitza artikulurik gabe doa. (Atz.) Atzeraka.

(enbido)

Emaztea

Andoni ZELAIA

1

Zoragarria zeran
emazte kuttuna
sarritan arrazoia
ukatu zaizuna
gizonan haundikeriz
sufritzen dezuna
atsegin da oinaze
bizitza astuna
zurekin ohartzen nahiz
gaur biotz biguna.

2

Itz goxoen artean
ibiltzen zaituzte
askotan gaiztakeriz
amodio eske
errespetoa behintzat
merezi dezute
zure bihotzen dagon
maitasun birtute
neretzat lagun zera
neretzat emazte.

3

Mundura sortu eta
lenengo pausoa
bitxi politik jantzi
maitasun usoa
maltzurkeri gabeko
ain lili goxoa
haurtzarotik emazte
gero gurasoa
poza ta nahigabea
dakarren sexoa.

4

Nork ez dizu emanen
maitasun argia
illunpetan zabalik
dagoen begia
zurea da gorputza
odol haragia
bihotz gogor guztien
samin jauregia
munduan erakutsi
zure aurpegia.

5

Emazte hartzen zaitut
gauz denen gainetik
askatasuna maite
dezu biotzetik
irten nahi ta ezin
esklabon mundutik
etorkizuna bada
nahiz bide estutik
zure borroka duzu
emakume zutik.

6

Esan beharrik ez da
horra nola zaude
argia piztu nahirik
zenbait erakunde
bideak urratuaz
esperantza gorde
konzientzi gabeko
gizadiak alde
errua nun dagoen
kondairari galde.

7

Euskera bezelaxe
emazte kalera
etxean egoteko
sortua etzera
gizonaren pareko
talentuz bazera
nahiz da marginatu
zuk beti aurrera
matxismoan irriak
ixilduko dira.

8

Sorginak akelarren
ipuin eta dantzak
eskubidean bila
dabiltzan bildotsak
etzaitu ikeratzen
gau erdiko hotsak
zurea da mundua
ta ez egon lotsak
behar dezun garaian
erakutsi hortzak.

9

Burrukaren argia
hitzaren zentzua
burua altxa nahian
emazte zintzua
maitale iraunkorra
etzera izua
irripar da solasak
oi zure mintzua
bihotzez eskeniak
hau azken bertsua.

U HOLDEAK ETA EUSKARARI DIRUA KENDU

Euskaltzaleok mila bereizketa eta haserreren gainetik zerbaitek elkar-
tzen bagaitu, hori beti galtzaile iza-
tearen sentimentua da. Hamar leku
badira aukeratzeko gu beti itsusie-
nean eseritzen ohituak gaude. Zer-
bait sakrifikatu behar bada, gure le-
poan pentsatzen du mundu guztiak.
Erdaldunek dudarik gabe. Eta eus-
kaldunok ere behar baino sarriago-
tan.

Egunkari baten projektua aurkez-
terakoan projektu ederrak izan ohi
dira euskararentzat beti. Edonoren
tarjetan «euskaltzale» seilua jartzeak
balio sozial bat baduela dirudi orain-
dik. Alukeria batekin: hain daukagu
gure babotasuna ausnartua non
«euskaltzale» seilua betetzen den
kontrolatzen ez dugun. Jakina,
egunkaria (edo edozer, beti gauza
bera gertatzen da eta) krisian dagoe-
la eta xoxak nondik aurreratu hasten
delarik, atzetik lehenik hartzen due-
na euskara da.

Betikoa, adiskidea. Eta normala
da, ala? Ehunetik 25 gara euskaldu-
nak, eta guztiok dakigu erdaraz ere,
askotan euskaraz baino hobeto. No-
la demonio hasiko zara erdaratik
mozten? Lehenengo minimoa ziurta-
tu, erdaraz. Minimoa ez, jode, nor-
maltasuna. Eta gero ahal duguna
emango diogu euskarari. Subnorma-
lak konformatzeko asmoz batzutan.
Euskaltzaleasunez bestetan. Baina
beti ere ondorio probrez.

Izan ere, uholdeak direla eta Eus-
kadi Irratiak Bilbon duen etxea hon-
datu bada, nola ukatuko da euska-
razko katean (Bilbokoa erdaraz da
nagusiki eta Donostiatik euskara hu-
tsez ari dena osorik geratu zen) erda-
ra sartzea? Nola ukatuko duzu hola-
ko larrialdian gehiena erdaraz egi-
tea? Eta euskaltzalerik gogorrenari
ere kezkak agertuko zitzaizkiola

Pello ZUBIRIA

apostua egin daiteke. Baina egun bat
da, bi nahi baduzu eta egoera hala-
koa da eta... Bai, amore eman zene-
zake, nahiz eta jakin erdaldunetarik
hamarretik zortzik ez duela inoiz
izango horri egunen batean ordaina
emateko sentsibilitaterik. Betiko ira-
bazleak direlako.

Baina urak joan ahala kalteak eta
pikardiak konpontzeko eromena ha-
si denean... mundu guztia hasi da
euskararekin gogoratzen. Mundu
guztia ez, baina bai diruaren, Herri
osoak ordaintzen duen diruaren
administratzaile direnak. Ez da txo-
rakeria edo tabernako berriketa (ba-
tzuen diru promesak izan ohi direna-
ren alderantziz). Sintomak azaldu di-
ra.

Eusko Jaurlaritzako kultur sailari
X milioi (zertarako esan zenbakia
gero «hi, 100 milioitan tronpatu hin-
tzen» egunen batean irrifarrez entzu-
teko?) kenduko dizkiotela hasierako
presupostutik. HABEko arduradu-
nek subentzioak estutzeari buruz

zerbait jakinen dute. Diputazio ba-
tek jadanik «jelatu» dio UZEIri da-
torren urterako edozein projektu be-
rri. Eta beste hainbat.

Ez, bada. Ezin dugu amore eman
oraingoan eta ez dugu amore eman behar.
Mila bider egin, berregin, aztertu,
errebisatu, publikoki adierazi, dosie-
rretan bildu eta edonoren bistan
dauden analisek bueltarik ez dute.
Ezin dugu gure kulturaren atzeraka-
da geratzerik lortu. Euskal kultura
«punto de no retorno» horren er-
tzean dago. Eta hala ere minimo-
pean gabilta. Zer gertatzen da eus-
kalduntze prozesorekin, areago
HABE bera ere konjelatuta dagoe-
nean? Zer gertatzen da euskal prensa-
rekin? Kultura osoarekin?

Ez. Ezin dugu amore eman. Pre-
supostu osoan euskarak mugitzen
duena lotsagarrikeria bat da, hemen
eta Txinan. Eta dirua atera behar ba-
da badaukate nondik heldua. Go-
ardiazibilaren milaka miloiak ez ditu
inork ikutzen eta gure txanponei be-
gira berehala hasi dira. Gure erakun-
deei ematen zaizkien subentzioak,
milioiak, banaka kontatzen dira;
beste zenbaitenak hamarka eta
ehunka. Badakite beraz nondik ha-
si... eta nondik segi.

Aurten ere gure kopuruak mane-
jatu behar ditugu agintariekin nego-
ziazterakoan. Errealak direlako eta
beharrezkoak. Hori batetik. Eta
maila horietan manejatzen diren
zenbakien artean inongo zamarik ez
direlako.

Agintariak dena kosto politikotan
neurtzen du. Euskal kultur erakun-
deen inguruan eskema errealista bai-
na irmo eta sendo batzuk defendat-
zen elkartzen garen neurrian eginen
digute kasu.

Ez gaitzela lo behintzat harrapa-
tu.

DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txatel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzen.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekeak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai ajentzietan, hoteletan, jate-txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan.

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik NONAHI, txakur txiki bat ere gabe, erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURO DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honantz ibiltzea ez da bakarrik eroso. Segurua baita.

Abioiez, trenez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzen badituzu, zuek eta zeure etxeak

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 ptako asegurua hain zuzen. Dena debalde.

Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA